

På lige fod!

Jesper Veiby

På lige fod!

Til Tammy

*My love, My life
My equal & My Eve*

Forlaget Himmelgrøn

Udgivet af
Forlaget Himmelgrøn
Copyright © 2010, Himmelgrøn

Omslag: Jesper Veiby
Opsætning: Jesper Veiby

ISBN: 978-87-92337-05-4

1. udgave, 2006

2. udgave, 2010

Tryk:
Books on Demand GmbH
Norderstedt, Tyskland

Bogen trykkes løbende
via Books On Demand princippet

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	7
Forord	9
Forfatterens forord	11
 <i>Del 1</i>	
Et påtrængende behov	14
En bibeltro accept af kvinders tjeneste	18
De praktiske argumenter	25
Skaberorden eller ej	42
Hvorfor var de 12 apostle egentlig mænd?	49
En situationsbestemt befaling	52
Et kønsneutralt ledelsesbegreb	61
Tjenesterne inkarneret i samfundet	69
Kvindeligt lederskab i dag	77
Ens, og dog forskellige...	81
Kønsroller og samfundsroller	87
En samvittighedssag	92
Når alt er sagt	97
 <i>Del 2</i>	
Et bibelsk sindelag	103
Et bibelsk bibelsyn	105
Et bibelsk syn på præstens rolle	117
Et bibelsk syn på præstens kvalifikationer	127
Et bibelsk syn på kirken og kirkebygningen	131
Et bibelsk syn på kaldelse	134
Efterskrift	137
Litteraturliste	139

Forord

Kan kvinder være ledere i kirken på lige fod med mænd? Store dele af bibeltro kirker og ledere har i kirkens snart 2000-årige historie besvaret dette spørgsmål med et 'nej', selvom kirkehistorien er fyldt med kvindelige ledere, der tydeligvis var kaldet og udrustet af Gud.

Jesper Veiby har sat sig for at udfordre denne forståelse med bogen 'På lige fod!' Her argumenterer han sagligt og overbevisende for, at de bibelske tekster på ingen måde forbyder kvinder at være ledere i kirken. Han viser desuden, at der er mange indikationer af, at kvinder havde en langt mere fremtrædende rolle i den første kirke end i datidens samfund. Og han påviser, at selv de folk, der mener, at bibelen forbyder kvindelige ledere og kvindelige undervisere, uundgåeligt havner i selvmodsigelser og inkonsekvent bibeltolkning.

Det er mit håb, at denne bog kan være med til frigøre de kvinder, som føler, at der er en spænding imellem deres kald og gaver og deres bibelforståelse. Ikke først og fremmest for deres egen skyld. Men fordi kirken har brug for alle, som Gud kalder og udruster til at lede sin kirke – både mænd og kvinder.

Tonny Jacobsen

Formand i Frikirkenet

Forfatterens forord

Denne bog er et lille bidrag til et område, som der efterhånden er givet mange bud på, omend langt færre på dansk grund. Sigtet er at klargøre disse vanskelige problemstillinger med simple henvisninger til de bibelske tekster og sund fornuft i udlægningen af dem.

Bogen udkom første gang i 2006. Siden da udgav konservative kredse indenfor folkekirken bogen „På Herrens mark“, hvor man kraftigt agiterede imod kvindelige præster. Som modspil til denne skrev jeg bogen „Kvinde og kaldet“.

Nærværende bog rummer begge disse bøger i lettere tilpasset og opdateret form.

I første del gennemgås en række særskilte problemstillinger angående Bibelens undervisning om emnet og de dertil hørende problemstillinger.

Kristne, der accepterer kvindelige tjenester, særligt i form af præster, ældste mv., angribes ofte for ikke at være bibeltro. Det er imidlertid vigtigt at understrege, at der findes en bibeltro accept af kvinders tjeneste på lige fod med mænds, som er forankret i en overbevisning om, at Skriften faktisk lægger op til en sådan. Kapitel 1 gennemgår denne problemstilling.

Enkelte spørgsmål har traditionelt set overskygget den generelle debat, hvorfor disse behandles særskilt. I kapitel 3 adresseres spørgsmålet, om der findes en generel skaberorden mellem mænd og kvinder. I kapitel 4 dokumenteres den sandsynlige baggrund for Jesu valg af mandlige apostle. I kapitel 5 gennemgås den klassiske tekst om kvindelige lærere, og hvad Paulus' ord indebærer og ikke indebærer. Kapitlerne 6, 7 og 8 handler om ældste og dermed kvindeligt lederskab.

De øvrige kapitler supplerer bogens hovedlinier med hver sine specifikke vinkler. I forhold til bogens første udgave er som nævnt (og som bogens anden del) medtaget et modspil til de tanker, som konservative kredse typisk fører frem. I den del konfronteres i første kapitel det overdrevent biblicistiske syn, som udelukker fællesskab på trods af teologisk uenighed. I de efterfølgende kapitler konfronteres ubibelske tanker om bl.a. præstens rolle og kvalifikationer.

Del 1

- undervisning om kvinders tjeneste

Et påtrængende behov

Hvorfor er der behov for endnu en bog om ligestilling?

For det første fordi ligestilling er nødvendigt, da mangel på ligestilling berøver kirken de ressourcer, der er nødvendige for at opfylde Missionsbefalingen. I den forbindelse er målet udnyttelsen af alle de nådegaver og tjenester, som er i kirken. I det omfang en misforstået lære om mænds forret eller eneret til lederskab og tjeneste stiller sig i vejen for målet, må sådanne fejlagtige opfattelser naturligvis imødegås.

Set i et snævert lys er det på sæt og vis lige meget, om tjenesten i Guds rige udføres af mænd eller kvinder, bare den bliver udført. Men det er vigtigt for tjenestens mangfoldighed og helhed, at begge køn er repræsenteret, på samme måde som kirken bør betjenes af en bred vifte af forskellige gaver og tjenester.

Med mellemrum hævdes det, at kirken er enten „for maskulin“ hhv. „for feminin“. Uden at gå ind i den diskussion er det dog klart, at en vis bredde er den bedste garanti mod slagsider, hvad enten disse afspejler en ensidighed i kaldelser eller i køn. Derfor er det mit inderlige ønske, at kvinder i kirken, som har et kald til lederskab og tjeneste, opmuntres til at træde ind i deres kald, og selv med frimodighed tør stå ved det.

Det er imidlertid også nødvendigt at tage emnet op, fordi ligestilling handler om selvværd og menneskeværd.

Det er givet, at vi som mennesker har forskellige færdigheder og forskellige roller. Ikke alle er lige gode til matematik, sprog, teknik, pædagogik, lederskab mv. Hvis en given forskelsbehandling er baseret på reelle forskelle, er der intet odiøst i det. Af samme grund er positiv forskelsbehandling, kønskvotering mv. i bedste fald tvivlsomt og oftest uretfærdigt. Noget ganske andet gælder, hvor der gøres forskel på basis af irrelevante kriterier. En sådan forskelshandling krænker en andens værd som menneske. For den siger mere eller mindre direkte, at vedkommende er mindre værd på grund af sit køn, sin hudfarve eller sin alder, for nu at tage nogle typiske eksempler.

I den forbindelse er ligestilling et mål i sig selv. For manglende ligestilling er her en uretfærdighed på grund af dens blotte tilstedeværelse.

Mangel på ligestilling har været en synd, som har plaget kirken næsten fra dens start. Nogle gange direkte og nogle gange mere underfundigt.

De mest bastante eksempler er de direkte og åbenlyse forbud mod kvindelige præster og ledere. Men mere diskret forekommer det, når man har en opfattelse af, at kvinder i kraft af deres kvindelighed er mindre gode ledere, mindre rationelle eller mindre ansvarlige. Konsekvensen af en sådan holdning vil nemlig være, at meget få kvinder i praksis vil blive betroet lederskab, selv uden et formelt forbud.

Et mere underfundigt eksempel er tendensen til i nogle kredse at lade præster, ældste og ledere tjene som par, og hvor man enten formelt eller reelt indsætter et pastorpar eller et andet lederpar og forventer, at de skal virke sammen i kirken.

Det er ingen selvfølge, at begge er kaldet til lederskab, og man risikerer at udelukke både mænd og kvinder, fordi ægtefællen ikke har samme kaldelse og gave til kirkeligt lederskab eller ønske om samme. Omvendt risikerer man at få en person ind i lederskabet, blot fordi vedkommende er gift med en leder, og som uden eget lederkald bliver en belastning snarere end en velsignelse. Man bør naturligvis indsætte den enkelte på basis af vedkommendes egne kvaliteter, uden hensyn til en evt. ægtefælles.

Den underfundige forskelsbehandling opstår her, hvis man har en forestilling om, at manden bør være pri-

mus motor i ægteskabet, for når et ægtepar tjener sammen, vil eller må han derfor have lederskabet i tjenesten som par.

Fuld ligestilling har man først, når man er klar til at indsætte en kvinde som ældste, men ikke hendes mand, hvis hun er oplagt til tjenesten, og hendes mand ikke er. Eller en kvindelig forstander, hvis mand blot er almindeligt medlem af kirken. Og naturligvis også med omvendt fortegn.

Vejen hen mod målet kan måske synes stenet og trang. Men det handler i første omgang om at få gjort op med misforståelser, ulogiske og urimelige holdninger samt dårlig bibelfortolkning. Friheden begynder med erkendelsen og et sundt, afbalanceret og bibelsk billede.

En bibeltro accept af kvinders tjeneste

Nogle vil utvivlsomt finde overskriften selvmodsigende. Her er man oppe mod en af de værste fordomme, nemlig at man ikke kan være bibeltro, hvis man accepterer kvindeligt præsteskab eller lederskab i kirken.

Det postuleres ofte, at Bibelen taler helt klart om kvinders tjeneste. Underforstået, man kan ikke betvivle den traditionelle tolkning uden samtidig at gå mod Skriften og dermed Skriftens autoritet. Enten fordi man er i åbenlyst oprør, eller fordi man er bedraget. Reelt har konservative kredse gjort dette til et dogme. Spørgsmålet er, om emnet er så klart belyst, som det påstås.

Sat på spidsen kunne man hævde, at Bibelen „lærte klart“, at kvinder bliver frelst ved at føde børn (jvnf. 1.Tim.2,15). Men vi opfører os jo ikke, som om det var det eneste sted i Skriften, der står noget om frelsen, og

andre passager udelukker, at det kan forstås på den måde. Så selvom den konkrete betydning kan være lidt dunkel, konkluderer vi frimodigt - og rigtigt - at det ikke er en central passage, og at den er uvæsentlig for evangeliets forkyndelse og kirkens liv.

Man kunne opremse en mængde andre områder, hvor man ikke bare tager ethvert skriftsted, som det står eller tilsyneladende står.

Jeg har mødt kristne, til og med kære venner, som har spurgt mig, om ikke det ville være mere åndeligt eller radikalt, hvis de som kvinder gik med tørklæde. Eller som i det mindste har spurgt ind til, hvorfor Paulus skrev, at kvinder skulle tildække deres hoveder.

I særdeleshed husker jeg en hændelse, som skete i mit første år som kristen. Jeg besøgte en bibelskole og var tilfældigvis til stede, da en nyfrelst pige efter en lektion spurgte læreren om netop det med tørklæder, som hun havde læst om i Bibelen, men ikke forstod, og som hun tydeligvis var lidt beklemmt ved.

Her blev lærerens forhåbentlig fornuftige og afbalance-rede svar foregrebet af en emsig - og tillige nyfrelst - mandlig medstuderende, der insisterede på en ureflekteret og bogstavelig fortolkning.

Jeg havde naturligvis ikke noget indgående kendskab til disse spørgsmål dengang. Men én ting var jeg dog intuitivt klar over: Dette var ikke et hovedspørgsmål i

Ny Testamente, og det var slet, slet ikke det, den nyfrelste pige havde brug for at høre om.

Men hvorfor går kvinder i de fleste menigheder egentlig ikke med tørklæder? Hvorfor holder vi ikke sabbaten hellig? Hvorfor spiser de fleste kristne svinekød? Fordi vi i Skriften finder andre passager, der taler mod at tillægge passager om dette den afgørende vægt.

Bibeltroskab er ikke at læse ethvert skriftsted, som om det var det eneste i verden. Det er at være tro mod de sandheder, som er åbenbaret i Skriften, når skriftsteder vejes op mod hinanden, fortolker hinanden og tillægges deres rette respektive vægt. En sådan proces er umulig uden Åndens hjælp og kan ikke varetages forsvarligt ud fra menneskelig visdom og sproglig analyse alene. Men det må dog være muligt at afgøre, om en udlægning grundlæggende er fornuftig og bibelsk og holder sig indenfor tekstens rammer.

Hvis Skriften direkte sagde, at „kvinder kan ikke være ledere i kirken“, og hvis der ingen andre steder taltes om kvinders tjeneste eller var vidnesbyrd om samme, så ville det være rimeligt at konkludere, som traditionen gør. Men det er ikke tilfældet. Hvis der fandtes en objektiv grund til, at kvinder ikke kunne magte at forkynde ordet eller bære lederansvar, så kunne det samme siges. Men det er heller ikke tilfældet.

Det er tilgiveligt, at den, som første gang læser nogle af Paulus' formaninger, får det umiddelbare indtryk, at Gud forbyder kvindelige ledere og lærere. Men det er

en ganske anden sag, når man fastholder synspunktet stillet overfor skriftsteder, der kræver en korrektion eller nuancering af ens oprindelige standpunkt. Eller når man møder velfungerende, kvindelige tjenester, som gør det samme. I så fald minder det lidt om farisæerne, der fastholdt forbudet mod at helbrede på sabbaten trods åbenlyse beviser på, at Gud havde helbredt mennesker.

Her er det afgørende den ydmyghed, man har overfor Bibelens ord - og overfor ens egen forståelse af dem.

Gud har valgt at kommunikere med os via Bibelen. Han taler også til os via personlig ledelse eller profetiske ord, men han taler ufejlbarligt gennem sit skrevne ord, og det er i denne sammenhæng der, vi efterprøver tingene. Principielt må man derfor kunne opstille en "kæde" af kommunikation:

SANDHED

–

sproglig begrænsning

–

TEKST

–

filter, personlig begrænsning

–

OPFATTELSE

Det første punkt, sandheden, repræsenterer Guds sandhed. Denne formidles i form af en tekst, Bibelen (på grundteksten). Men den formidles også igennem eller på tværs af en sproglig begrænsning, som handler om,

hvor præcist menneskelige ord kan beskrive Gud, og hvor præcis en mening de enkelte ord har, eller hvorvidt der er dobbelte betydninger, alternative læsemåder, associationer og konnotationer.

Når teksten efterfølgende læses, sidder læseren tilbage med en opfattelse af sandheden. Men denne opfattelse vil kunne være farvet af filtre, som læseren mere eller mindre bevidst måtte have, eller af læserens almene begrænsning i f.eks. viden eller intelligens.

Der er næppe nogen, som kan være uenig i dette. Uenigheden vil gå på, hvor stor betydning de forskellige begrænsninger lægger på opfattelsen i sidste ende. Kan man opfatte ting 100% sandt og sikkert, eller vil man aldrig kunne være 100% sikker på rigtigheden af sin egen forståelse?

Nogle bibeltro kristne vil hævde, at der ikke findes sproglige begrænsninger, idet teksten jo taler det, Gud har ønsket, den skulle sige. Jeg er ikke langt fra dette syn, men jeg finder, det må nuanceres. Man kan som et eksempel tage ordet LOGOS, som Johannes anvender om „Ordet“, eller tage ordet CHARISMATA, som Paulus anvender om nådegaver. Der er ingen tvivl om, at disse ord havde en betydning på græsk, før de anvendtes i Bibelen. Men indholdet af den betydning er ikke fyldestgørende, fordi ordene i sagens natur ikke anvendtes om det, Johannes hhv. Paulus taler om.

Man må derfor også forstå den bibelske sammenhæng for at forstå ordenes indhold. Man må se på, hvordan

ordene anvendes konkret i Bibelen for at få et indtryk af, hvordan de skal forstås. Men da der ikke er nogen ordforklaring i Bibelen, og de lærde indenfor nytestamentelig græsk jo dog er ufuldkomne mennesker, så er det muligt, at vi kun kan danne os et 99% eller 99,999% sikkert indtryk af ordenes betydning.

I praksis vil man kunne gå tillidsfuldt til sin bibel og læse den, som den er. Men det udelukker ikke, at der kan være ord eller passager, hvis eksakte betydning er usikker.

Der er i øvrigt en del eksempler på, at selv disciplene måtte revurdere deres forståelse. Uden tvivl måtte de revurdere deres Messias-forventninger (i forhold til f.eks. ApG.1,6-8).^a De første jødekristne måtte tillige revurdere deres teologi, da hedningerne begyndte at komme til tro (ApG. 10,45-48 & 11,18).^{b c} Mange har

^a „Mens de nu var sammen, spurgte de ham: ‘Herre, er det nu, du vil genoprette Riget for Israel?’ Han svarede: ‘Det er ikke jeres sag at kende tider eller timer, som Faderen har fastsat af egen magt. Men I skal få kraft, når Helligånden kommer over jer, og I skal være mine vidner både i Jerusalem og i hele Judæa og Samaria og lige til jordens ende.’“ (ApG.1,6-8)

^b „Og de troende af jødisk herkomst, som var kommet derhen sammen med Peter, undrede sig over, at Helligåndens gave også blev udgydt over hedninger; for de hørte dem tale i tunger og lovprise Gud. Da tog Peter til orde: ‘Mon nogen kan hindre disse mennesker i at blive døbt med vand, når de har fået Helligånden ligesom vi?’ Han befalede da, at de skulle døbes i Jesu Kristi navn. Derefter bad de ham om at blive der nogle dage.“ (ApG.10,45-48)

^c „Da de hørte det, blev de rolige og priste Gud og sagde: ‘Så har Gud da også givet hedningerne omvendelsen til livet.’“ (ApG.11,18)

siden da måttet revurdere deres teologi, når de opdagede, at helbredelser faktisk finder sted i dag. Andre har revurderet deres teologi, når de så mennesker blive døbt i Helligånden. Det er ingen skam.

Vi har i mange år haft kvindelige præster og forkyndere. Det burde heller ikke være nødvendigt at argumentere for, at kvinder på et almindeligt menneskeligt plan kan forkynde, lære og lede. Kvinder har generelt oplevet stigende frihed, både i samfundet og i kirken. Alligevel har der været en beklagelig tendens til ikke efterfølgende at reflektere over teologien bag denne frihed. Og har man gjort det, har det ofte været i form af et forsøg på at nedtone Paulus' autoritet eller Skriften som absolut norm. Det er aldeles unødvendigt. Hovedpointen er, at Bibelen kan og bør læses anderledes, end man traditionelt har gjort, hvilket vil blive demonstreret i det følgende.

En klar udlægning af Guds ord vil give en ny frimodighed til mange kvinder, som ikke helt og fuldt har kunnet godtage den mere overfladiske accept af kvinders tjeneste, og som har haft behov for en mere bibelsk argumentation. Kvinder, som fortsat har været anfægtet, som enten har behov for mere håndfaste argumenter overfor andre, eller som har behov for en mental og teologisk forsikring om deres frihed til at forfølge det kald, de kendte i deres hjerte.

De praktiske argumenter

Hvordan ville vi i kirken gøre, hvis ikke vi havde to eller tre steder, hvor Paulus i et eller andet omfang synes at lægge en begrænsning på kvinders tjeneste?

Min formodning er, at det ikke ville have været noget særlig centralt tema, ja næppe et tema i det hele taget. Måske ville kvinder også her være underrepræsenteret, men da ville det enten være på grund af diskrimination eller praktiske omstændigheder som ellers i samfundet, og ikke på grund af religiøse forestillinger.

Dette sandsynliggøres af, at der så godt som aldrig er konflikter over kvinders tjeneste i andre forhold end nogle bestemte situationer, man i givne sammenhænge mener er omfattet af Paulus' ord. Kvinder får i almindelighed lov til at dele ordet i cellegrupper, lede arbejdsgrupper, være i menighedsråd, tage teologiske eksaminer, forkynde evangeliet mv.

Hvis man ser bort fra enkelte, meget konservative grupper, så virker det til, at man i kirken i al almindelighed ville ønske, Paulus aldrig havde skrevet om disse ting. Det er ikke ting, man i det daglige lægger stor vægt på.

Andre gør sig umage med at formulere en politik, som giver mulighed for at kvinder kan blive brugt i et eller andet omfang, men som ikke kommer i konflikt med det, man mener, Paulus lærer. Her er det ofte nødvendigt med en del krumspring...

Jeg husker den kendte indremissionske præst, hvis hustru var med i menighedsrådet, foruden i forskelligt bestyrelsesarbejde i kirkeligt regi. Når man tænker på hans traditionelle modstand mod kvindelige præster, må han have haft en kroget logik, hvis han sideløbende med dette kunne acceptere, at hans hustru reelt havde autoritet over ham i kraft af hendes medlemskab af menighedsrådet. Eller når han kunne hævde, at Bibelen lukkede de læremæssigt ansvarsfulde embeder for kvinder, men åbenbart samtidig åbnede op for en masse ansvarsfuldt bestyrelsesarbejde i stedet.

Hvis man tager sig tiden til det, kan man støve mange indviklede overvejelser op. En forkynder gik ind for, at kvinder kun måtte undervise kvinder, men for alt i verden ikke mænd. Hans bekymring gik nu på, om det var bibelsk og forsvarligt, at disse (konservative) kvindelige undervisere udgav bøger eller lagde deres undervisning ud på internettet, for her kunne de jo ikke kon-

trollere, om den blev læst af mænd, hvad den jo ikke måtte. Hvorfor ikke i stedet påbyde de mænd, som kunne have læst de omtalte bøger eller set hjemmesiderne, at holde sig væk, fremfor at forbyde kvinder at bruge de pågældende medier?

Hvor befriende, hvis man i stedet kunne være fokuseret på tjeneste og nådegaver, når man kaldte, indsatte og ansatte præster, ledere og forkyndere. Hvor meget mere i tråd med det Åndens liv, som ellers er i kirken, som efterfølgende eksempler så klart viser.

2.

Det er ikke kun i vor tid, man har haft kvindelige præster eller ledere i en eller anden form. Det kan derfor være nyttigt kort at se på de eksempler, der er i Skriften på kvinder, som bærer et forkynderansvar eller et lederansvar. Det er sandt, at mændene er mest fremtrædende, men det vigtige er at vise, at kvinder faktisk tog aktivt del i menighedens liv, også på mere overordnede eller ansvarsfyldte poster. Hvis Jesus og apostlene lærte et generelt forbud, så må de nemlig forventes at have opretholdt det forbud i praksis. Og her vil blot nogle få eksempler underminere påstanden om et sådant.

I udgangspunktet er det værd at bemærke, at Jesus inddrog kvinder i sin omgangskreds. Noget, som næppe var almindeligt i den meget mandsdominerede jødiske kultur. Han valgte kvinder som de første øjenvidner om

sin opstandelse (Luk.24,4-9).^a Og kvinder sad ved hans fødder (Luk.10,39)^b og modtog undervisning. Dette ligner nemlig i udtrykket, på samme måde som hvor Paulus siger om sig selv, at han var oplært „ved Gamaliels fødder“ (ApG.22,3).^c

Det bevidner altså, at de modtog undervisning på linie med de andre disciple, selvom enkelte var tættere på end andre. Og i jødisk tradition lagde det op til, at man selv skulle kunne lære andre, når man var „udlært“. Det er eleven og læremesteren, der er tale om, blot ikke i form af et håndværk, men i form af religiøs undervisning.

Efter Jesu død og opstandelse finder vi også flere fremtrædende eksempler på kvinders tjeneste. Mest kendt er nok Priskilla eller Priska, der regnedes blandt Paulus' betroede medarbejdere (ApG.18,1-4 og Rom.16,3),^{d,e} og som sammen med sin mand Akvila påtog sig at undervise bibellæreren Apollos (ApG.18,26).^f Uden tvivl gjorde de det sammen, men de gjorde det begge to, og i omtalen i Bibelen er der ingen kritik af dette. Vi bør også lige tilføje, at det ikke var evangeliet, de forkyndte for ham, men lærespørgsmål gående på den rette dåb.

^A „Mens de stod og ikke vidste, hvad de skulle tro, var der med ét foran dem to mænd i lysende klæder. Kvinderne blev forfærdede og bøjede sig med ansigtet mod jorden, men mændene sagde til dem: ‘Hvorfor leder I efter den levende blandt de døde? Han er ikke her, han er opstået. Husk, hvordan han talte til jer, mens han endnu var i Galilæa, og sagde, at Menneskesønnen skulle overgives i syndige menneskers hænder og korsfæstes og opstå på den tredje dag.’ Så huskede de hans ord. Og de vendte tilbage fra graven og fortalte alt dette til de elleve og alle de andre.“
(Luk.24,4-9)

^B „Mens de var på vandring, kom Jesus engang ind i en landsby, og en kvinde ved navn Martha tog imod ham. Hun havde en søster, som hed Maria; hun satte sig ved Herrens fødder og lyttede til hans ord.“ (Luk.10,39)

^C „Da de hørte, at han talte til dem på hebraisk, blev der endnu mere ro. Og Paulus sagde: ‘Jeg er jøde, født i Tarsus i Kilikien, opvokset her i byen, uddannet grundigt i den fædrene lov ved Gamaliels fødder...’ (ApG.22,2-3)

^D „Derpå forlod Paulus Athen og kom til Korinth. Dér mødte han en jøde, som hed Akvila, og som stammede fra Pontus. Sammen med sin hustru Priskilla var han for nylig kommet fra Italien på grund af Claudius’ påbud om, at alle jøder skulle forlade Rom. De to sluttede Paulus sig til, og da de havde samme håndværk, blev han hos dem og arbejdede; de var nemlig teltmagere af fag; Og hver eneste sabbat førte Paulus samtaler i synagogen og søgte at overbevise både jøder og grækere.“ (ApG.18,1-4)

^E „Hils Priska og Akvila, mine medarbejdere i Kristus Jesus. De har vogtet halsen for at redde mit liv, og ikke alene jeg, men også alle hedningemenighederne takker dem. Hils også menigheden i deres hus.“
(Rom.16,3-5)

^F „En jøde, der hed Apollos, og som stammede fra Alexandria, kom til Efesos. Han havde ordet i sin magt og var stærk i Skrifterne. Han var blevet oplært i Herrens vej, og med ildhu talte og underviste han udførligt om Jesus, skønt han kun havde kendskab til Johannes’ dåb. Han begyndte nu frimodigt at tale i synagogen. Da Priskilla og Akvila hørte ham, tog de ham med sig og forklarede ham Guds vej mere udførligt.“ (ApG.18,24-26)

Det er også værd at nævne Lydia, som bød apostlene velkommen i Filippi (ApG.16,13-15),^a og fra hvis hjem evangeliet blev udbredt. Mere tydeligt fremgår noget tilsvarende i Kol.4:15,^b hvor Paulus sender en hilsen til Nymfa og „menigheden i hendes hus“. Uden at hun nødvendigvis var indsat som ældste eller pastor, har hun haft et hyrdeansvar for de mennesker, der samledes i hendes hjem, som enhver anden husmenighedsleder. Og dette med Paulus' bifald og accept. Apostlen Johannes sender med al sandsynlighed en tilsvarende hilsen til en kvindelig husmenighedsleder i 2.Johs.1,1-2.

Sidst men ikke mindst er det værd at omtale Føbe, som overbragte Paulus' brev til romerne (jvnf. Rom.16,1).^c Ifølge praksis på den tid var en budbringer typisk inde i budskabet, så vedkommende kunne klargøre det for modtageren, hvis der var misforståelser. Det er selvfølgelig også derfor, Paulus udvælger en betroet medarbejder, der ved, hvad han lærer, til at varetage opgaven. Selvom det ikke siges direkte i brevet, har Føbe med al sandsynlighed uddybet og forklaret Paulus' undervisning om bl.a. retfærdiggørelsen af tro overfor menigheden i Rom. Hvis man ser på den græske grundtekst fremgår det også, at hendes rolle var langt vigtigere end et simpelt postbuds, som også David Hamilton og Loren Cunningham understreger:

„Betragt ordet 'menighedstjener' i Rom.16:1, som beskriver Føbes embede. Det er 'diakonos' på græsk. Næsten alle andre steder i Ny Testamente

er 'diakonos' oversat med 'tjeneste'; ordet blev brugt til at beskrive en, som var i evangeliets tjeneste. Phøbe var en nøgleleder i kirken i Kenkræa. Hvorfor er ordet 'diakon' her oversat 'menighedstjener' snarere end 'tjeneste' eller 'tjener'? Begge oversættelser er korrekte. Men den manglende konsekvens afspejler oversætternes fordomme, ikke den bibelske virkelighed. Der er intet forkert i at kalde en pastor for en 'tjener'. Jesus lærte, at vi alle skulle være tjenende ledere. Men hvis ordet 'diakonos' her er oversat 'menighedstjener' så burde det også hedde 'menighedstjener', når det beskriver mandlige ledere.

Paulus fortsatte med at give menigheden besked på at tage imod Føbe „som det... for hun har været en hjælper for mange...“ (Rom.16,2 eng.). Det græske ord for 'hjælper' er 'prostatis'. Igen betvivler jeg valget om at oversætte dette ord som

^A „På sabbatten gik vi ud gennem byporten og langs med en flod, hvor vi mente, der var et bedehus. Der satte vi os og talte med de kvinder, der var forsamlet. Og en gudfrygtig kvinde ved navn Lydia, en purpurhandler fra byen Thyatira, lyttede til alle Paulus' ord, og Herren åbnede hendes hjerte, så hun tog dem til sig. Da hun og hendes husstand var blevet døbt, indbød hun os: »Hvis I anser mig for at være tro mod Herren, så kom ind i mit hus og bliv dér.« Hun nødte os til det.“ (ApG.16,13-15)

^B „Hils brødrene i Laodikea, og hils Nymfa og menigheden i hendes hus!“ (Kol.4,15)

^C „Jeg anbefaler vor søster Føbe til jer; hun er menighedstjener i Kenkræa. Tag imod hende i Herrens navn, som det hører sig til mellem de hellige, og hjælp hende med alt, hvad hun kan få brug for fra jer. Hun har selv stået mange bi, også mig“ (Rom.16,1-2)

‘hjælper’. Ledere hjælper dem, de leder. Det er en del af deres rolle. Men Paulus brugte dette ord ‘prostatis’ til at beskrive Føbes ekstraordinære lederskab... Ordet ‘prostatis’ har den betydning, at det er en stærkere, som hjælper en svagere. En ‘prostatis’ er en, som handler med autoritet. Paulus siger, at Phøbe var den slags leder.”^a

Der skelnes altså ikke sprogligt i Bibelen, når der henvises til mandlige og kvindelige forkyndere og ledere. Og det er klart, at så har vi heller ingen ret til at skelne i forbindelse med kirkens praksis.

Som et appendiks kan vi tilmed bruge Jesabel fra Åb.2,20 som argument. Hun er godt nok ikke et forbillede, men det er på grund af det, hun lærer, og ikke fordi hun er kvinde. Og selve det faktum, at hun i kirken blev anerkendt som en profet og blev tilladt at lære og undervise, må jo hænge sammen med, at man ikke havde nogen særlig modvilje mod kvinders tjeneste. Hvis man havde et klart forbud mod sådanne, som traditionalister lægger i Paulus’ undervisning, ville hun aldrig have kunnet blive lærer i kirken i det hele taget, og måske ville man tilmed forvente, at Jesus i budskabet til kirken ville lægge større vægt på det faktum, at man havde en kvinde i en sådan position, end på det, hun rent faktisk underviste.

Der er brug for en større accept af de beskrivende passager som retningsgivende for kirkens liv. Som oftest har man lagt mere vægt på de såkaldt didaktiske, dvs. belærende, tekster, primært Paulus’ breve, men Bibe-

len skelner ikke helt så skarpt. Her er "alt skrevet, for at vi skal lære af det".^b Altså kan praksis også indgå som et argument.

Det er ulogisk, at eksempler, der i Bibelen fremhæves positivt, og som ikke korrigeres, og som udføres af Jesus, apostlene eller disses medarbejdere, skulle være i strid med Bibelens lære og undervisning. Vi kan ikke altid kende baggrunden for f.eks. Paulus' ord, men disse mennesker må forudsættes at have kendt den, ligesom forfatterne af de enkelte bøger i Bibelen har, for slet ikke at tale om Helligånden, der har inspireret til at udvælge de pågældende passager.

Det er hævet over enhver tvivl, at Priskilla underviste. Det er muligt, at Priskilla underviste sammen med sin mand og med hans velsignelse, men det står dog samtidig fast, at hun underviste, at hun underviste en mand, og at hun underviste i lærespørgsmål. Og der er ingen korrektion i konteksten. Det fremstår som en naturlig del af Apostlenes Gerninger på linie med alt andet, som Helligånden virkede i den første kirke.

^A Why not Women, af Loren Cunningham og David Hamilton, s. 53-54

^B „Alt, hvad der tidligere er skrevet, er jo skrevet, for at vi skal lære af det, så vi med udholdenhed og med den trøst, som Skrifterne giver os, kan fastholde håbet.“
(Rom.15,4)

Den umiddelbare konklusion burde derfor være: Priskilla gør ikke noget, Paulus forbyder. Og Paulus forbyder ikke dét, Priskilla gør. Selv hvis man fastholder, at der er en begrænsning i en eller anden form i Paulus' ord til Timoteus om ikke at tillade kvindelige lærere, så er det svært at se, hvordan dette skulle begrænse kvindelige bibellærere i vor tid, eftersom disse for det meste er i nøjagtig samme position, som Priskilla var.

Det samme gælder Nymfa og den kvinde, Johannes skriver til. Ganske vist kan man ikke sige noget om, hvad deres rolle præcist bestod i. Men det ville jo dog virke en smule kunstigt, hvis Paulus og Johannes sender hilsener til værten, hvis det var en helt anden person, som var nøglepersonen i kirken.

Det er rigtigt, at eksempler er mindre præcise end decideret undervisning, men hvis man tager de bibelske eksempler alvorligt, så er det svært at se, at man kan udelukke kvinder fra enhver undervisnings- og ansvarsposition.

Principielt burde det være lige meget, om man følger Bibelens undervisning eller Bibelens eksempler. I hvert fald så længe eksemplerne ikke går på, hvad gudløse og onde mennesker har foretaget sig, eller hvad troende har gjort i oprør mod Gud. Peters fornægtelse kvalificerer sig ikke som forbillede. Men Johannes Døberens forkyndelse i ørkenen gør. Jesu forbøn for syge. Paulus' missionsrejser. Peter og Johannes' vidnesbyrd for rådet.

Peters besøg i Kornelius' hus. Samt Maria, der sad for Herrens fødder.

Alle disse eksempler tager vi som både eksempler på, hvad der skete i den første kirke eller i kredsen omkring Jesus, og som forbilleder til efterfølgelse. Hvorvidt vi følger disse eksempler eller følger Bibelens undervisning er stort set uden betydning. Begge dele siger det samme. Hvis man er i tvivl om, hvordan man skal forstå Paulus' ord, så følg de bibelske eksempler i stedet. De leder samme vej. Gud taler ikke med to tunger.

Hvis man derfor irttesætter, som Jesus gjorde overfor farisæerne eller Peter, så er man i overensstemmelse med Guds kærlighed, lige så sikkert som når man giver mad til den sultne, for Jesus er kærlighed og gør intet i modstrid med kærligheden. Hvis man underviser som Priskilla eller har en menighed i sit hus som Nymfa, så tier man i det omfang, Paulus befaler, og undlader at lære i den form, som Paulus forbyder.^a For eksemplerne er gyldige på nøjagtig samme måde.

De, som beskylder Paulus for at være kvindehader, gør ham derfor blodig uret. Han fulgte i Jesu fodspor og inddrog mange kvinder som sine nærmeste medarbejdere.

^a I det omfang eller i den udstrækning, der vel at mærke er et forbud, hvilket let kan betvivles, jvnf. efterfølgende kapitler.

Det er også mere end vanskeligt at finde en mening i, at den Paulus, som overdrog forkynderopgaver til kvindelige medarbejdere, eller som bifaldt kvindelige husmenighedsledere, kategorisk skulle afvise selvsamme i sine breve. Den mest nærliggende konklusion er, at det gjorde han heller ikke. Hvis han i en given situation begrænsede nogle kvinders virke kan det skyldes helt konkrete omstændigheder, eller opfattelsen kan skyldes en fejllæsning af Paulus' ord. Det er til gengæld ulogisk, at det skulle være møntet på kvinder, som havde et kald fra Gud, og som forkyndte og underviste sandt og godt i Guds ord.

Retteligt burde man også nævne, at Gud mange gange i kirkens historie har brugt kvinder. Fra nyere tid kunne man umiddelbart nævne Aimie Semple-McPherson, som startede kirkesamfundet Foursquare i USA, eller Anna Larssen Bjørner, der sammen med sin mand startede Apostolsk Kirke i Danmark. De blev begge brugt i et apostolisk arbejde, i lære og forkyndelse og som ledere på højt niveau. Et studie over kvinder i kirkehistorien ville bringe mange flere eksempler frem,^a som alle bevidner det samme.

3.

De fleste kristne vil forvente, at der er konsekvenser af at overtræde Guds bud. Ikke bare i form af Guds direkte dom, men i form af negative følger af at bevæge sin udenfor Guds plan og hensigt.

Det faktum, at der her i livet er konsekvenser af vores synd, kaldes nogle gange „forebyggende nåde“. Sådanne konsekvenser skal forstås som tegn fra Gud på, at vi er på afveje og bør foretage en kursændring.

Hvis Paulus derfor skal forstås, som traditionalisterne hævder, burde man kunne forvente, at der må være mange negative konsekvenser at spore i de kirker, som har kvindelige forkyndere og ledere. Eller man kunne forvente, at kvindelige forkyndere i højere grad repræsenterede ubibelske synspunkter, faldt i synd eller på anden måde bekræftede, at de ikke var egnede til at stå i den position, de stod i.

Her er der tale om et iøjnefaldende fravær. Det siger sig selv, at man vil kunne finde kvinder, der begår fejl, såvel som mænd gør. Men der er næppe noget, der antyder en overvægt til den kvindelige side.

Jeg vover den påstand, at hvis forkyndere er faldet i synd, har det så godt som altid været mænd. Det er ihvertfald mandlige forkyndere, som har trukket det største spor af offentlige skandaler efter sig. På samme måde har vi i kirken set mange mandlige forførelere og falske profeter. Joseph Smith startede mormonkirken, og John Rutherford startede Jehovas Vidner. Umiddelbart er det

[^] Se evt. *Women at the Crossroads*, af Kari Torjesen Malcolm, IVP

mit indtryk, at de mandlige forførelere har forårsaget de største skadevirkninger.

Det er næppe heller muligt at sige, at kirker uden kvindelige ledere og bibellærere er sundere end andre. Er de mere evangeliserende? Oplever de flere af Guds velsignelser? Er de andre kirker i opløsning og umoral? Er de andre kirker kendetegnet af usund undervisning og åndeligt forfald? Det må man svare nej til. Der er ingen påviselig sammenhæng.

Dette er tankevækkende og et meget kraftigt indicium for, at Paulus' ord omkring kvinders tjeneste ikke skal tolkes så bredt og generelt, som mange foretrækker, men har et meget mere snævert og måske tillige datidigt fokus.

Det er måske forståeligt, hvis man ikke så det samme potentiale i kvinderne i et samfund, hvor kvinder som hovedregel var forment adgang til uddannelse og samfundsmæssig indflydelse, og hvor kvinderne ikke havde samme forudsætninger på grund af manglende uddannelse, oplysning mv. Nu er situationen i den vestlige verden meget anderledes.

Man kommer heller ikke uden om, at det traditionelle synspunkt er kendetegnet af stor inkonsekvens. Det er sandt, at det ikke i sig selv er noget bevis. Synspunktet kunne teoretisk set stadig være sandt, hvis det blot blev gennemført konsekvent. Men et synspunkt, som reelt er umuligt at gennemføre, har meget imod sig, og oftest falder det på sin egen urimelighed.

Når Jesus på det kraftigste kritiserer farisæerne for at have sat Guds ord ud af kraft til fordel for deres egne traditioner, så angriber han dem på to fronter. Dels tilsidesætter han deres traditioner, ja faktisk deres traditionsbundne måde at læse Skriften på. Det er ikke galt, at de læser Skriften, men det er galt, at de læser den forkert. Det er tilmed så grelt, at deres traditionelle forståelse, som de vel ville hævde var bibelsk, direkte modsiges af Skriften selv i andre passager. Jesus drager selve deres evne til at læse Skriften i tvivl. Han kritiserer dem således direkte for at „sluge kamelen og si myggen fra“ (Matt.23:24), altså for at være blinde for, hvad der er væsentligt, og hvad der ikke er (smlg. Fil.1:10)^a og drage konklusioner, der skriger til himlen i deres inkonsekvens. Endnu stærkere kommer det til udtryk overfor saddukæerne, som han direkte siger „hverken kender skrifterne eller Guds magt“ (Matt.22:29).^b

Det er en kendt sag, at kvindelige missionærer underviser i Guds ord på missionsmarken, mens de ikke ville kunne virke i samme tjeneste i deres hjemland. Det er slet og ret hyklerisk. Man argumenterer måske med, at Gud kan tillade det under omstændigheder, hvor der

^A „Og det beder jeg om, at jeres kærlighed stadig må vokse og blive rig på indsigt og dømmekraft, så at I kan skønne, hvad der er væsentligt, og være renfærdige og uden anstød på Kristi dag“ (Fil.1,9-10)

^B „Jesus svarede dem: ‘I er på vildspor, for I kender hverken Skrifterne eller Guds magt.’“ (Matt.22,29)

er mangel på mænd, som tilfældet var med den kvindelige leder Deborah i Gamle Testamente (se Dom.4-5). Men hvad så, hvis der er mangel på kvalificerede mænd derhjemme? Eller man kunne spørge, om ikke der altid er mangel på arbejdere, jævnfør Jesu ord om at „arbejderne er få“ (Matt.9:38).^a

Det er heller ikke logisk, når man indenfor konservative kredse er imod kvindelige præster, men tillader kvindelige bestyrelsesmedlemmer i diverse kirkelige organisationer. Det er jo dog de sidste, som har det overordnede ansvar for linien.

Andre hævder, at kvinders tjeneste er tilladt under mandligt opsyn eller tilsyn. Altså at blot der er en mand over hende i det kirkelige hierarki, så er det i orden, fordi han bærer det endelige og læremæssige ansvar. Her kunne man påpege, at så må en kvindelig præst i folkekirken eller i et andet hierarkisk kirkesamfund være i orden, for hun er jo almindeligvis under sin biskop eller under andet åndeligt lederskab. Men denne logiske konklusion drages sjældent eller aldrig.

Endnu mere bizart bliver det, når man forbyder kvinder at forkynde Ordet på prædikestolen, men tillader det stående på gulvet foran forsamlingen. Eller hvor man forbyder kvinder at forkynde Ordet i kirkens lokaler, som er indviet til gudstjenestebrug, men tillader det alle andre steder. Eller hvor man tillader en kvinde at dele et ord til forsamlingen, men forbyder hende at åbne Bibelen foran forsamlingen og belære udfra den.

Den slags logiske kortslutninger er heldigvis ikke gængse, men de forekommer.

Det minder meget om jødernes Talmud, de tillægsregler man lavede for at sikre sig, at man overholdt loven, Toræen, men som Jesus fuldstændig fejer til side i førnævnte passage fra Matt.23. Der er derfor al mulig grund til ikke at klynge sig til nogle hjemmestrikkede fortolkninger som en symbolsk gestus af bibeltroskab.

^A „Jesus gik omkring i alle byerne og landsbyerne, underviste i deres synagoger, prædikede evangeliet om Riget og helbredte al sygdom og lidelse. Da han så folkeskarerne, ynkede han over dem, for de var vanrøgtede og forkomne som får uden hyrde. Da sagde han til sine disciple: »Høsten er stor, men arbejderne få. Bed derfor høstens herre om at sende arbejdere ud til sin høst.«“ (Matt.9,35-38)

Skaberordenen eller ej

En påstand, som til tider fremføres, er at det er en del af skaberordenen, at kvinden er underordnet manden.

Hermed menes noget i retning af, at vi som mand og kvinde er skabt så fundamentalt forskellige og med forskellige gudgivne roller, at tjenesten i kirken, og potentielt også funktioner i samfundet, må underordnes dette princip. Man bruger så argumentet med Evas underordning under Adam, og ordene om, at „manden er kvindens hoved“ (1.Kor.11,3)^a til at legitimere dette.

Jeg debatterede engang med en konservativ lutheraner om dette. Han syntes at mene, at Paulus' ord afspejlede et helt fundamentalt princip, som havde følgevirkninger for langt flere forhold, end de fleste ville lægge i det førhen citerede.

Det, som jeg først og fremmest havde imod hans tankegang, var, at han åbenbart mente sig berettiget til at

bestemme den akse, hvorom Bibelen skal dreje, og om hvilken al bibelfortolkning skal dreje sig. Bryder man således et givet princip, så er ens udlægning alene af den grund ugyldig. Udfra den logik kunne jeg jo i stedet havde fremhævet „hverken kvinde eller mand i Kristus“-princippet og krævet, at alt skulle forstås i lyset heraf. Men man kan ikke på den måde hævde bibelske principper ud af den blå luft. Naturligvis er der gennemgående tanker i Skriften. Men de kendetegnes ikke af, at de fremgår af et enkelt vers eller to, og at alle andre vers så skal forstås i lyset heraf. De er tværtimod kendetegnet af, at de er gennemgående og hyppigt anvendte, eller af at konteksten udpeger dem som fundamentale.

Hvad angår mænd og kvinder, så er ingen uenige om, at vi er forskellige. Det springende punkt er, hvilke konsekvenser, det må medføre for kvinder i kirkelivet.

Det hævdes nogle gange, at forholdet mellem de første mennesker, Adam og Eva, afspejler forholdet mellem mænd og kvinder, altså mellem mandekønnet og kvindeskønnet, og at beretningen om Adam og Eva fastslår den omtalte skaberorden. Men det er en ubibelsk og ulogisk konklusion.

^A „Men jeg vil have, at I skal vide, at Kristus er hver mands hoved, manden er kvindens hoved, og Kristi hoved er Gud.“ (1.Kor.11,3)

Det må være tilstrækkeligt at pege på, at vi i skabelsesberetningen finder historien om et ægtepar, ikke om mande- og kvindekønnet (se 1.Mos.2-3). Alt, som sker imellem Adam og Eva, har paralleller til deres indbyrdes forhold som verdens første par og den opgave, de to specifikt havde fået af Gud som forvaltere over jorden. Der er ikke noget, der kan distilleres ud af beretningen som havende at gøre med mænds og kvinders indbyrdes roller generelt. Hverken i positiv eller negativ retning.

Det vil ganske enkelt være umuligt at sige, hvad man her skulle kunne lære om mænds og kvinders forhold til hinanden i de situationer, hvor de ikke er gift, for sådan et eksempel har vi ikke i skabelsesberetningen. Det faktum, at vi har med et ægtepar at gøre, umuliggør, at vi kan bruge dem som forbilleder for andet end andre ægtepar, og som eksempler på, hvad mennesket som sådan har fået af Gud.

Det er åbenlyst urimeligt at drage videre konklusioner af den tekst. Det kan ud fra et kristent synspunkt være på sin plads med god ægteskabsundervisning, men dette er en boldgade for sig, eftersom det jo kun vedrører et ægtepars indbyrdes forhold og interne affærer, og ikke de respektive parters deltagelse i kirke- og samfundslivet.

Førnævnte tekst om at „manden er kvindens hoved“ er også møntet på ægteskabet. Det fremgår faktisk af passagen, idet der jo først står, at „Kristus er hver mands

hoved...” og der derefter står, at manden er kvindens hoved. Det handler om forholdet mellem Kristus og den enkelte mand, og mellem den enkelte mand og hans hustru. Det handler ikke om forholdet mellem Kristus og mandekønnet, eller mellem mandekønnet og kvinddekønnet.

Det fører også let til absurditeter at ville underordne et helt køn under et andet. Skulle enhver kvinde så være underordnet enhver mand? Burde hun ikke i stedet først og fremmest relatere til sin egen mand? Og hvis hun har en mand, som går ind for hendes frihed til at virke med i kirke- og samfundsliv, skal andre mænds meninger så tælle mere? Det ville være en skizofren situation, og det er ikke den, Skriften foreskriver.

2.

Når det er sagt, så er det også på sin plads at minde om, at ordet KEFALE („hoved“) end ikke indikerer det udprægede lederskabs- og underordningsprincip, som mange tror. Der er flere ord for „hoved“ på græsk, og Paulus kunne have brugt det græske ord ARCHE-, hvis det var dette, han havde i tanke, som også John T. Bristow påpeger:

„...Hvis Paulus havde troet det, Aristoteles lærte, at mænd skulle kommandere over deres hustruer og regere over dem, så kunne Paulus have lavet en stor sag ud af ordet ARCHE. Han kunne have skrevet, at en mand er ARCHE (hoved) for sin hustru, og i én sætning ville han have ment, at

ægtemanden skulle regere over sin hustru, og på samme tid have mindet sine læsere om, hvordan manden (Adam) var ophav eller kilde til kvinden (Eva, som var lavet af Adams ribben). Begge betydninger af ARCHE (hersker og ophav) ville være blevet vakt til live.

Men Paulus valgte ikke at bruge ordet ARCHE, da han skrev om manden som sin hustrus hoved. Han kendte ordet, men valgte bevidst et andet udtryk...“^a

Ordet KEFALE, som Paulus i stedet anvendte, betyder også hoved og kan indikere en position af lederskab eller fortrin, men Paulus tænkte ikke i stringente baner med underordnelse og kommandoveje. Det vil derfor være meningsløst at overføre sådanne tankebaner på forholdet mellem mænd og kvinder, uanset om det sker i ægteskabet, i kirken eller i samfundet, selv hvis man mener, princippet finder bredere anvendelse.

Tværtimod viser skabelsesberetningen, at Eva blev skabt for at hjælpe Adam med at forvalte det ansvar over haven og jorden, han havde fået af Gud (1.Mos.2,15;18-22).^b Ikke som en tjenestepige, men som en ligeværdig partner, der i sig havde samme kapacitet til at forvalte jordens ressourcer som sin mand. De skulle gøre det sammen, og de skulle gøre det samme.

Bibelens beretning støtter derfor det synspunkt, at i samfundet er manden og kvinden lige kompetente. Og det er en konklusion, vi godt kan overføre på forholdene idag. Det er nærliggende at tænke, at ikke bare i for-

valtningen af jordens ressourcer, men i det hele taget i offentligheden udenfor ægteskabets rammer er Adam og Eva, enhver mand og kvinde, ligestillede og lige kompetente. Således også i kirken.

I ægteskabet er der derimod forskelle, hvilket det jo også virker urimeligt at benægte, vores indbyrdes forskelle taget i betragtning.^c Men Gud har grundlæggende skabt os med samme kapacitet, f.eks. med hensyn til at lede og forstå. De forskelle, der trods alt er, er til for at vi som mand og kvinde kan passe ind i hinanden, følelsesmæssigt og fysisk, som to brikker i et guddommeligt puslespil.

^A What Paul really said about women, af John Temple, Bristow, s.36

^B „Gud Herren tog mennesket og satte ham i Edens have, for at han skulle dyrke og vogte den.... Gud Herren sagde: ‘Det er ikke godt, at mennesket er alene. Jeg vil skabe en hjælper, der svarer til ham.’ Så formede Gud Herren alle de vilde dyr og alle himlens fugle af jord, og han førte dem til mennesket for at se, hvad han ville kalde dem, og det, mennesket kaldte de levende væsener, blev deres navn. Sådan gav mennesket alt kvæget, himlens fugle og alle de vilde dyr navn, men han fandt ikke en hjælper, der svarede til ham. Da lod Gud Herren en tung søvn falde over Adam, og mens han sov, tog han et af hans ribben og lukkede til med kød. Af det ribben, Gud Herren havde taget fra Adam, byggede han en kvinde og førte hende til Adam.“
(1.Mos.2,15;18-22)

^C En del forskning har tillige formodet, at der f.eks. er neurologiske forskelle, som f.eks. kan forklare kvinders generelt bedre evne til multitasking, i modsætning til mænds mere fokuserede tilgang. Der er heller ingen grund til at nægte, at de kan have noget at sige, f.eks. med hensyn til valg af jobs. Men der er stor forskel på at erkende en generel tendens og så på at pådutte forskellen på mennesker, som måske skiller sig ud eller har et andet kald eller en anden personlighed.

Afslutningsvist må det ikke glemmes, at de ord, som blev talt ind over såvel Adam som Eva efter syndefaldet, var en konsekvens af syndefaldet. Både det faktum, at Adam skulle arbejde „i sit ansigts sved“ og det faktum, at han skulle „herske over“ Eva var en forbandelse, som ramte dem som en konsekvens af deres synd (1.Mos.3,14-19).^a

Ganske vist lider vi stadig under konsekvenser af syndefaldet, men Jesus kom for at „tilintetgøre Djævelens gerninger“ (1.Johs.3,8b)^b og altså dybest set for at rette op på faldets konsekvenser. Visse konsekvenser slipper vi først af med i opstandelsen, men de konsekvenser, som baserer sig på vores egoisme, manglende kærlighed, magtbegær mv., rettes der op på i omvendelsen. Således også mandens dominans over kvinden. Den er ikke en del af skaberordningen, men en del af forbandelsen, og som sådan skal den ikke anbefales, men overvindes!

^c „...Til kvinden sagde han: ‘Jeg vil gøre dit svangerskab plagsomt og pinefuldt, i smerte skal du føde børn. Du skal begære din mand, og han skal herske over dig.’ Til Adam sagde han: ‘Fordi du lyttede til din kvinde og spiste af det træ, jeg forbød dig at spise af, skal agerjorden være forbandet for din skyld; med møje skal du skaffe dig føden alle dine dage. Tjørn og tidsel skal jorden lade spire frem til dig, og du skal leve af markens planter. I dit ansigts sved skal du spise dit brød, indtil du vender tilbage til jorden, for af den er du taget. Ja, jord er du, og til jord skal du blive.’“ (1.Mos.3,15-19)

^b „...Derfor blev Guds søn åbenbaret: for at tilintetgøre Djævelens gerninger.“ (1.Johs.3,8b)

Hvorfor var de 12 apostle egentlig mænd?

Det faktum, at Jesu 12 apostle alle var mænd, bruges til tider som et argument for mænds fortrin i lederskab.

Nu er det trods alt en ret snæver begrænsning, der evt. måtte ligge heri. Selv hvis man forestillede sig, at der eksisterede et princip om, at kirkens grundlæggere skulle være mænd, ville det reelt være uden betydning for diskussionen om kvinders tjeneste i vor tid. Det er jo én ting at hævde, at der ikke kunne have været kvinder blandt de første apostle, en ganske anden at hævde at der ikke kan være kvindelige ledere idag i en lille lokalmenighed blandt tusinder af andre. Det første er en ret teoretisk diskussion i forhold til den sidste.

Det er også vanskeligt at drage relevante paralleller fra de første apostle til dagens forhold. Den nærmeste pendant ville vel være at diskutere muligheden af en kvin-

delig pave. Der er ingen andre steder, hvor lederskabet (i en kirkes selvforståelse) er på tilnærmelsesvist samme niveau. Selv i fritstående menigheder, hvor lederskabet reelt ikke står til regnskab overfor andre, befinder man sig ikke i samme situation som de første apostle, der havde fået en særlig opgave betroet med at etablere kirken og skrive skrifterne i Ny Testamente.

Når man således forsøger at overføre apostlenes rolle og autoritet, f.eks. med hensyn til læren, på en lokal menighed, en lokal præst eller forstander, eller på lokale ældste, så er der tale om en grov fejl i ens skriftforståelse - en fejl som er markant større end det evt. ville være at tillade kvindelige præster.

2.

Alligevel er det værd at ofre lidt plads på, hvilke kriterier Jesus udvalgte apostlene efter.

Nu kan vi ikke eksakt vide, hvilke overvejelser, Jesus gjorde sig, eller hvad der lå på Faderens hjerte, da han pålagde sin Søn at udvælge netop disse tolv. Det er dog nærliggende at se en parallel til Israels tolv stammer og Jakobs tolv sønner. Disse var ubestrideligt mænd, ikke udfra nogen særskilt udvælgelse, men som et historisk faktum. Og de blev hver især stamfar til en af de tolv stammer i Israel, som den gamle pagt blev givet til (se 1.Mos.35,23-26 og ApG.26,7).^{a b}

Når Jesus ved sin død og opstandelse indstifter en ny pagt, er der mange paralleller til den gamle pagt. De to pagter er på mange måder et spejlbillede af hinanden. På nogle punkter er de diametralt modsatte, som loven er det overfor nåden, på andre punkter videreføres Gamle Testamentes tro i en nu fuldkommen form. Det er derfor nærliggende, at valget af de tolv apostle repræsenterer en direkte parallel til udvælgelsen af de tolv stammer i Gamle Testamente. Nu ikke baseret på afstamning, men på Guds udvælgelse.

At de tolv apostle måtte være mænd, som Jakobs sønner var, forekommer derfor sandsynligt. Men mere kan man næppe lægge i netop det.

^A „Jakob havde nu tolv sønner. Leas sønner var: Ruben, Jakobs førstefødte, Simeon, Levi, Juda, Issakar og Zebulon. Rakels sønner var: Josef og Benjamin. Rakels trælkvinde Bilhas sønner var: Dan og Naftali. Leas trælkvinde Zilpas sønner var: Gad og Asher. Det var de sønner, Jakob fik i Paddan-Aram.“ (1.Mos.35,23-26)

^B „Og nu står jeg og skal dømmes for håbet om det løfte, som Gud gav vore fædre. Det løfte håber vort tolvstammefolk at få opfyldt, og derfor tjener vi Gud utrætteligt, nat og dag.“ (ApG.26,6-7)

En situationsbestemt befaling

Paulus ord i 1.Tim.2:12,^a hvor han meget direkte siger „...at optræde som lærer tillader jeg ikke en kvinde“, er en anden, kendt og meget brugt passage. Den er tilsyneladende også af en noget klarere karakter end visse andre.

Jeg formoder, det skyldes den passage, at ved et kendt svensk forkynderpar, som jeg hørte til en konference, blev han generelt omtalt som bibellærer og hun som evangelist, uanset at de begge underviste på konferencen. Deres personligheder afspejlede sikkert de flestes forudfattede meninger om hhv. bibellærere og evangelister, men ikke desto mindre havde hun faktisk skrevet flere undervisende bøger, end han havde.

Det kan derfor kun skyldes fordomme, at værterne for konferencen, mødelederne, ja parret selv, ikke frimo-

dig kaldte hende bibellærer (eller evt. „evangelist og bibellærer“), nu hendes gaver var så åbenbare som tilfældet var. Det var naturligvis fint og godt, at hun fik lov til at undervise, men kirken kan ikke i længden være tjent med den slags leflen for folks fordomme.

Hvad angår 1.Tim.2:12, så er det værd at bemærke, at passagen iflg. græskkyndige faktisk kan oversættes anderledes. Der er således nogle, som mener, at Paulus' ord i den græske grundtekst skal læses som:

„Jeg tillader ikke kvinden at dominere over sin mand eller lære, at hun er manden overlegen“^b

En sådan udlægning er dog ikke ubestridt, og det kan være vanskeligt at orientere sig, når selv de lærde er uenige. Når nogle opfører sig, som om den rette udlægning alene afhænger af kundskaber i nytestamenteligt græsk, vil mange også føle sig hægtet af og være henvist til at stole på andres udlægnings. Til fordel for en mulig alternativ oversættelse taler dog, at den ville være mere i tråd med Paulus' praksis i øvrigt, hvor han gjorde

^A „En kvinde skal lade sig belære i stilhed og underordne sig i alt; men at optræde som lærer tillader jeg ikke en kvinde, heller ikke at bestemme over sin mand; hun skal leve i stilhed. For Adam blev skabt først, derefter Eva, og det var ikke Adam, der blev forledt, men kvinden lod sig forlede og overtrådte budet. Men frelses skal hun, ved barnefødslen – hvis de da holder fast ved tro og kærlighed og hellighed med besindighed .“ (1.Tim.2,11-15)

^B Se f.eks. Cindy Jacobs henvisninger i „Women of Destiny“.

flittigt brug af kvindelige medarbejdere, som vi tidligere har været inde på.

Nogle vil tillige reagere mod, at man vælger og vrager mellem forskellige alternative oversættelser, alt efter hvad man foretrækker. I stedet vil man sige, at Skriften siger det, den siger, og så må vi forholde os til det. Men selv med den tilgang står der ubestrideligt ting, som ikke er afhængig af græskkundskaber og friere oversættelser.

2.

Paulus' udtrykkelige formulering overses ofte, men burde tillægges en vis vægt. Han skriver således, at det at lade en kvinde undervise „...tillader *jeg* ikke...“ [min fremhævelse]. Det har en parallel i 1.Kor.7,10-12,^a hvor han skelner mellem Herrens direkte befalinger og hans egne retningslinier til menigheden.

For den mest stringente fundamentalist er dette ligegyldigt. Ethvert ord er efter den opfattelse at regne som et diktat af Gud, uanset konteksten. Men dette er at gøre vold på Guds ord. Når Gud inspirerer Paulus til at skrive, som han gør, må det indebære, at også Gud skelner mellem, når Paulus siger noget, og når Gud selv siger noget. Og når Paulus formulerede det sådan, må det indebære, at han også selv skelner mellem de to situationer. Hvis man tager Skriften alvorligt og lægger vægt på, hvad der står, så må man konkludere det

samme. Hvis Paulus skriver „jeg tillader ikke...“ må det derfor betyde noget andet end „Gud tillader ikke...“.

Det er nærliggende at forstå forskellen sådan, at når Paulus udstikker nogle retningslinier, er de trods alt ikke af samme universelle og evigtgyldige karakter, som når Gud gør det.

En lignende konklusion fremhæves i bogen „I suffer not a Woman“, som netop beskæftiger sig med disse vers af Paulus:

„Professor Joehn Toews gør opmærksom på muligheden af, at når ordet [„jeg tillader“] optræder i Septuagint [den græske oversættelse af GT], så taler det til en specifik og begrænset situation, fremfor en universel (1.Mos.39,6; Est.9,14; Job.32,14; se også Salomons Visdom 19,2; 1. Macc.15,6; 4.Macc.4,17-18). Dette stemmer med den tese, at apostlen her adresserer en speciel omstændighed, snarere end at han lægger en omfattende begrænsning på kvinders tjeneste. Hans brug af nutidsformen kan også indikere, at hans

^A „De gifte byder jeg, dog ikke jeg selv, men Herren, at en kvinde ikke må skille sig fra sin mand – men er hun blevet skilt, skal hun forblive ugift eller også forlige sig med sin mand – og en mand må heller ikke skille sig af med sin hustru. Til de øvrige siger jeg, ikke Herren: Har en broder en ikke-troende hustru, og hun gerne vil blive boende sammen med ham, skal han ikke skille sig af med hende.“ (1.Kor.7,10-12)

befaling havde at gøre med en situation samtidig med forfattelsen af brevet".^a

Det er vanskeligt at konkludere endegyldigt ud fra passagen. Måske omhandler den forhold, der var unikke for den pågældende menighed og ikke uden videre kan overføres, men hvor en parallel instruks i nogle tilfælde vil kunne være berettiget.

4.

Det er også vigtigt at hæfte sig ved de ord, Paulus anvender på grundteksten, og den sammensætning af udsagn, han benytter sig af, såvel som den kontekst de forefindes i.

Konteksten handler sandsynligvis om forholdet mellem en kvinde og hendes mand. Der drages sammenligninger med netop Adam og Eva, og dermed en mand i forhold til sin hustru, og omvendt. Det afspejles også i den danske oversættelse, hvor der tales om, at hun ikke skal bestemme over sin mand, ikke mænd i almindelighed. Det er derfor muligt at se ordene om at undervise i den kontekst, altså at passagen retter sig mod en situation, hvor hendes lærergerning på en eller anden måde kompromitterer hendes forhold til sin mand. Ikke på grund af, at hun underviste, men på grund af indholdet eller evt. den måde, det fandt sted på. Det er det sandsynlige alternativ, hvis man ikke accepterer den førnævnte, mulige oversættelse.

Samtidig er det ord, som på græsk anvendes for „bestemme“, et sjældent forekommende ord, AUTHENTEIN. Dette gør det naturligvis ekstra vanskeligt at oversætte passagen med sikkerhed. Man må dog kunne konkludere, at hvis Paulus havde sigtet til almindelig udøvelse af autoritet i menigheden eller i samfundet, så kunne han have brugt ordet EXOUSIA, som andre steder anvendes om det at udøve myndighed og autoritet. Altså kan Paulus næppe have tænkt på almindeligt lederansvar i kirkerne, for her ville en kvinde EXOUSIA'e, og ikke AUTHENTEIN'e, for nu at sige det sådan.

Det er også vigtigt for forståelsen, at ordene „heller ikke“ i den danske oversættelse, på græsk OUDE, af Paulus typisk anvendes på en måde, som kobler to delmeninger sammen:

„Philip Barton Payne bemærker, at i det paulinske materiale bruges OUDE for det meste til at føre to nært beslægtede meninger sammen. Han fastholder, at dets brug falder i tre hovedkategorier:

1. At sammenføje to udtryk, som har stort set samme mening. Gal.1.1 har „Paulus, apostel, ikke udsendt fra mennesker, ej heller (OUDE) af noget menneske“
2. At beskrive betydningen af et ord eller en vending med større klarhed ved at sammenføje det

^A I suffer not a Woman, Kroeger, s. 83

med et andet ord eller vending. Rom.3,10 lyder: „Der er ingen retfærdig, end ikke (OUDE) en.“ OUDE understreger den totale mangel på et retfærdigt menneske (bortset fra Jesus), som kan leve op til Guds normer.

3. At sammenføje to udtryk, som naturligt danner par, som i 1.Tess.5,5 „Vi har intet at gøre med natten eller (OUDE) mørket“.

Payne argumenterer derfor for, at de to udtryk, DIDASKEIN [at lære] og AUTHENTEIN [at bestemme over] forbundet som de er med OUDE, tilsammen afslører befalingens indhold. OUDE indikerer, at AUTHENTEIN forklarer, hvilken slags, eller på hvilken måde, det er forbudt for en kvinde at lære.“

a

I så fald handler det altså om, at det enten er måden, undervisningen foregår på, eller indholdet i den, som er afgørende. Der er derfor stærke argumenter for, at Paulus ikke adresserer almindelig og bibelsk undervisning i menigheden.

5.

Da Paulus skrev sit brev til Timoteus, forsøgte tidlige gnostiske tanker at vinde indpas i menigheden. Nogle af disse gik iflg. tilgængelig viden ud på, at kvinden stod over manden, og tilmed at Eva eller kvindekønnet havde fået en skjult eller hemmelig viden fra slangen i Edens

have. Hvis sådanne ting er i spil, giver Paulus skarpe ordrer meget mere mening.

Paulus' fortsættelse af førnævnte passage i 1.Tim.2,13-15 antyder, at forholdene i menigheden var som beskrevet, eftersom han både understreger, at Adam blev skabt først, og at Eva blev bedraget, i modsætning til at hun fik særlig kundskab.

Paulus' ord, om at hun skal blive frelst ved barnefødslen, kunne derfor være en henvisning til Kristi fødsel, hvor „kvindens afkom“ skulle knuse slangens hoved (1.Mos.3,15)^b eller en indirekte afvisning af en mulig gnostisk lære om, at ægteskab og sex var urent. I så fald skal det forstås, som at kvinden skulle blive frelst „fødende børn“, altså ikke i kraft af fødslen, men frelst på trods af et almindeligt liv med ægteskab og børnefødsler.

Man kan med dette i baghovedet og med viden om alternative betydninger af ordet AUTHENTIEN nå frem til

^A I suffer not a Woman, Kroeger, s. 83-84.

^B „Jeg sætter fjendskab mellem dig [slangen] og kvinden, mellem dit afkom og hendes: Hendes afkom skal knuse dit hoved, og du skal bide hendes afkom i hælen.“ (1.Mos.3,15)

en anden plausibel og alternativ oversættelse, som lægger sig tæt op ad den første, vi nævnte, nemlig:

„Jeg tillader ikke kvinder at lære eller præsentere sig selv som mandens ophav, men hun skal være i harmoni [med Skriften]. For Adam blev skabt først, derefter Eva“.^a

Det er muligt, at passagen forbliver en smule kryptisk, men meget er vundet ved at kunne slå fast, at Paulus ikke kan referere til almindelig tjeneste i kirken. Kort sagt retter Paulus' ord sig altså ikke mod de tilfælde, hvor kvinder virker med de gaver og tjenester, Gud har givet dem, og hvor forkyndelsen baserer sig på Guds ord.

Hvorvidt den eksakte oversættelse er som fremført, eller hvilke eksakte specialtilfælde passagen alternativt adresserer, er mindre vigtigt, når først det er slået fast, at teksten ikke sigter til undervisning i kirken i al almindelighed.

^a I suffer not a Woman, Kroeger, s. 83-84.

Et kønsneutralt ledelsesbegreb

Uagtet de nuanceforskelle, der er fra den ene kirkelige sammenhæng til den anden, så betragtes ældstetjenesten typisk som en ledende tjeneste, og forståelsen heraf har derfor betydning i spørgsmålet om kvindelige ledere.

Paulus' retningslinier til Timoteus og Titus for udvælgelsen af ældste er af mange blevet tolket sådan, at ældstetjenesten (eller åndeligt lederskab) er en rent mandlig tjeneste. Det begrundes med, at en ældste om-

^B Der kan dog føres et plausibelt argument for, at der ikke primært er tale om kriterier for udvælgelsen, men om retningslinier for den enkelte ældstes liv og levned. I enhver menighed, også i Timoteus', må ældste udvælges blandt ufuldkomne mennesker, og måske uden at der findes nogen, som helt og fuldt opfylder alle kriterierne. Men en ganske anden sag er, at når nogen er udpeget til ældste, så er det disse retningslinier, vedkommende skal rette sig ind efter og bedømmes udfra.

tales som „han“, og en ældste f.eks. skal være „en kvindes mand“ (1.Tim.3:2).^a

Selvsagt vil det også være relevant at se på, om ældste-kvalifikationerne alene gælder udpegede ældste i kirker, hvor man opererer med et sådant begreb, eller om det kan og bør overføres på enhver form for lederskab, inklusive menighedsrådsmedlemmer, forstandere, præster, forkyndere mv. Men den problemstilling lader vi ligge for nu.

Det er dog fristende at pege på den mangel på konsekvens, som ofte udvises. De ældstes kvalifikationer iflg. Paulus' ord i 1.Tim omfatter også, at de har troende (eller dog lydige) børn, og at de i øvrigt er gæstfrie og i besiddelse af andre positive kvaliteter. Bibelen stiller krav til andet end kønnet, og det er hyklerisk at gå meget op i de ældstes køn, hvis man ser bort fra resten.

2.

Spørgsmålet er dog, om det faktum, at et ord i en tekst står i hankøn, indebærer, at den pågældende tekst kun gælder mænd. Her må man ved eftertanke sige nej.

Man kan sammenligne med andre bibeltekster for at se det urimelige i en sådan forståelse. De fleste er bekendt med de ti bud, og at der blandt andet står, at „du må ikke begære din næstes hustru“ (2.Mos.20,17). Gælder dette bud eksklusivt mænd? Er det en rimelig og korrekt bibelfortolkning at sige, at så må en kvinde godt

begære en anden kvindes mand? De allerfleste har ikke nogen vanskelighed ved at svare nej på et sådant spørgsmål, på trods af at teksten i sig selv alene omhandler mænd, og hvad mænd må og ikke må.

Det vil næppe være svært at finde andre eksempler, men det er unødvendigt. Man må blot konstatere, at Skriften ikke selv bruger sproget så stringent. I stedet forudsættes det, at læseren kan finde ud af at anvende teksten på parallelle situationer. Det synes derfor klart, at kvindelige ældste ikke kan forbydes alene af rent sproglige grunde.

Alt andet lige må de retningslinier, som gælder mandlige ældste kunne overføres til eventuelle kvindelige ditto med omvendt fortegn, hvor det er nødvendigt, så enkelte passager således må læses sådan, at en kvindelig ældste eller leder f.eks. skal „være én mands kvinde“.

Et andet argument for, at ældste kun kan være mænd, går på, at der længere henne i teksten skelnes mellem

^A „Hvis nogen ønsker at blive tilsynsmand, er det et vigtigt arbejde, han trakter efter. En tilsynsmand skal være ulastelig, én kvindes mand, ædruelig, besindig, værdig, gæstfri, en god lærer, ikke drikfældig eller voldsom, men mild, ikke stridbar og ikke glad for penge. Han skal kunne styre sit eget hus godt og få sine børn til at vise lydighed, i al agtværdighed; for hvordan skal han kunne tage sig af Guds menighed, hvis han ikke forstår at styre sit eget hus? Han må ikke være nyomvendt, for at han ikke skal blive hovmodig og falde ind under Djævelens dom. Han skal også have et godt omdømme blandt dem udenfor, for at han ikke skal komme i vanry og gå i Djævelens fælde.“ (1.Tim.3,1-7)

mandlige og kvindelige diakoner eller menighedstjenere (1.Tim.3,8-13).^a Således at Skriften tillader både mandlige og kvindelige diakoner/medarbejdere, men kun mandlige ældste/ledere.

Der er i parentes bemærket nogle, som hævder, at der end ikke tales om kvindelige diakoner eller menighedstjenere, men om hustruerne til menighedstjenere (og måske også ældste). Dette savner dog grundlag i Skriften. Phøbe omtales som diakon i Rom.16, og selvom det kommer dårligt frem i de fleste oversættelser, anvendes der på grundteksten ordet diakon, som også i brevet til Timoteus. Det må også bemærkes, at det ord, som bruges om „kvinder“, er det græske ord GUNE, der kan oversættes som både „hustru“ og „kvinde“. Det er derfor op til sammenhængen at afgøre betydningen. Men f.eks. David Hamilton har argumenteret overbevisende for, at Paulus anvender en sproglig konstruktion kaldet en „chiasme“, hvor han efter at have omtalt diakontjenesten, konkretiserer med et tredelt eksempel, først gående på mænd, så på kvinder, og så på mænd igen, og at passagen derfor helt klart omhandler kvindelige diakoner, og ikke diakoners hustruer.^b

Der er derfor ingen tvivl om, at Skriften tillader kvindelige diakoner. Men det er en sproglig misforståelse, at „diakon“ eller „menighedstjener“ ikke rummer elementer af lederskab. Og selvom spørgsmålet om kvindelige ældste var uafklaret, ville døren stadig stå åbent for kvindeligt lederskab på mange niveauer.

Det er imidlertid meget væsentligt, hvad Paulus' pointe er med de retningslinier, han giver til Timoteus. Hele idéen er, at Timoteus skal bruge de givne kriterier som retningslinier for udvælgelsen af ældste; alternativt som retningslinier for de ældstes liv og levned, når de er trådt ind i deres tjeneste.

Umiddelbart må man forvente, at det, som siges udtrykkeligt og med klare ord, er det, der skal lægges vægt på. Hvis det var vigtigt at understrege, kunne Paulus således have skrevet, at „en ældste må ikke være en kvinde“. Nu retter han primært fokus på karakteregenskaber og menneskelige forhold.

Det, Paulus tydeligvis ville med den pågældende passage, var at udstikke nogle brugbare retningslinier for udvælgelsen af ældste, ikke at gå ind i en debat for eller imod kvindelige ditto. I så fald kan man ikke uden videre gøre selvsamme tekst til en grundpille imod kvin-

^A „Ligeledes skal menighedstjenere være agtværdige, de skal stå ved deres ord, ikke være forfaldne til megen vin, ikke være griske. De skal eje troens hemmelighed med ren samvittighed. Men også de skal først prøves, derefter kan de blive menighedstjenere, hvis der ikke er noget at indvende imod dem. Drejer det sig om kvinder, skal de ligeledes være agtværdige, ikke sladderagtige, men ædruelige, tro i alt. En menighedstjener skal være én kvindes mand og skal kunne styre børn og hus godt. For de, der har passet deres tjeneste godt, opnår godt omdømme og stor frimodighed i troen på Kristus Jesus.“ (1.Tim.3,8-13)

^B Who not Women, Loren Cunningham og David Hamilton, d. 228

delige ældste og kvindeligt lederskab. Det er at tage den ud af sin rette kontekst.

I Skriften er der tillige en interessant, men ofte overset forskel mht. udvælgelsen af diakoner. Dette kommer frem, hvis man sammenligner apostlenes retningslinier for udvælgelsen af de første menighedstjenere med Paulus' retningslinier om samme emne i omtalte brev til Timoteus.

I den første menighed i Jerusalem blev det på et tidspunkt nødvendigt at udpege nogle menighedstjenere til at varetage praktiske opgaver med fordeling af mad og midler til de fattige. De retningslinier, som menigheden fik til at udvælge dem udfra, var „find derfor blandt jer selv, brødre, syv velanskrevne mænd...” (ApG.6,3).^a I den første menighed, i den allerførste tid, var der således ingen kvindelige menighedstjenere. Og hvis Paulus ikke havde skrevet sit brev til Timoteus, ville mange have konkluderet, at kvinder heller ikke kunne blive menighedstjenere.

Konklusionen må her blive, at omtalen af de første diakoner som mænd på ingen måde udelukker, at der senere indsættes kvindelige diakoner ifølge Paulus' retningslinier i 1.Tim.3,11,^b som tidligere nævnt. Der lå altså ikke noget dogmatisk i apostlenes retningslinier i ApG.6,3. At der her alene omtaltes mænd, siger intet om, at tjenesten helt fundamentalt var forbudt for kvinder.

Det er derfor nærliggende, at også den nært beslægtede ældstetjeneste bør være genstand for tilsvarende konklusioner. Og at Paulus' ordvalg om mandlige ældste derfor ikke kan udelukke eller forbyde kvindelige ditto.

3.

Skal problemstillingen summeres op, kan det ikke ske uden at gøre opmærksom på, at praksis kan have haltet efter læren og sandheden. Et andet bibelsk eksempel på den slags finder man i det faktum, at hedningemissionen reelt først blev påbegyndt efter Peters besøg i Kornelius' hus (se ApG.10) på trods af, at Missionsbefalingen var givet i klartekst langt inden. Praksis i den første kirke var altså på dette punkt i et vist tidsrum i strid med Jesu ord.

Det er derfor muligt, at man på nytestamentelig tid kun havde mandlige ældste eller menighedsledere, selvom

^A „De tolv sammenkaldte så hele discipelskaren og sagde: 'Det er ikke rigtigt, at vi forsømmer Guds ord for at varetage tjenesten ved bordene. Find derfor blandt jer selv, brødre, syv velanskrevne mænd, fyldt af ånd og visdom, som vi kan sætte til denne opgave, men selv vil vi fortsat holde os til bønnen og tjenesten for ordet.'“ (ApG.6,2-4)

^B „Men også de skal først prøves, derefter kan de blive menigheds-tjenere, hvis der ikke er noget at indvende imod dem. Drejer det sig om kvinder, skal de ligeledes være agtværdige, ikke sladderagtige, men ædruelige, tro i alt.“ (1.Tim.3,10-11)

Bibelen dog bevidner, at kvinder optrådte som forkyndere og tog aktivt del i menighedens liv. Der kan have været andre grunde hertil, hvilket vi kommer ind på senere. Eller det kan have været sådan, fordi man overtog nogle normer eller konstruktioner fra det omkringliggende samfund. Altså fordi man var farvet af sin samtid, og måske ikke umiddelbart var i stand til at tage det foreskrevne brud med traditionen. På samme måde som med mission. Her er det afgørende, at der ikke findes noget forbud mod kvindelige ældste eller ledere i Skriften, og at kvinders ligestilling og frihed i andre sammenhænge understreges meget tydeligt.

Tjenesterne inkarneret i samfundet

Realistisk set vil der nok altid være dem, som er imod kvindelige lærere og tjenester i det hele taget, og som vælger at tolke de mange skriftsteder, vi har berørt, på den mest indskrænkende måde. Det ændrer dog ikke på, at der kan gives en vægtig argumentation imod den traditionelle læsemåde, hvor de relevante passager relativt let kan nuanceres eller forklares i lyset af andre skriftsteder eller med henvisning til en bedre læsning af grundteksten.

Det er dog, som om mange undervisere på dette område ikke i tilstrækkelig grad har ofret energi på at forsvare kvindeligt lederskab og kvindelige ældstetjenester, og det er påtrængende vigtigt, at dette sker, al den stund at mange kvindelige tjenester i stedet ville blive begrænset under henvisning til deres manglende ret til at træde ind i lederroller af et vist niveau.

Lederskab skal ikke her forstås som en tjeneste eller åndelig gave, eller som brugen af sine talenter, men om den formelle indsættelse hhv. ansættelse i lederskab, som f.eks. præst, forstander, ældste og tilsvarende poster, som ikke alene forudsætter praktisk lederskab, men som indebærer et vist åndeligt ansvar.

Det berører måske ikke alle kvinder direkte, eftersom ikke alle er kaldet til eller interesseret i lederskab. Men det påvirker utvivlsomt indirekte. En kvindelig bekendt har betroet mig, hvordan det påvirkede hende, da hun lagde mærke til, at alle lederne på platformen ved en kirkes årlige stævne var mænd. Der er en signalværdi i, at kvinder har (adgang til) lederpositioner.

2.

Selvom der var kvinder på Bibelens tid, som var aktive med forkyndelse og lederskab, så er det svært at komme udenom, at mændene er hyppigere forekommende i teksten. Og det formelle lederskab var nok på samme måde overvejende eller udelukkende mandligt. Her tænker jeg på, hvem der blev indsat som ældste, biskopper mv. i den tidlige kirke. Trods de mange eksempler på kvindelig tjeneste, er der meget svage vidnesbyrd om formelt kvindeligt lederskab.

Uden tvivl stiller mange sig det uundgåelige spørgsmål: Hvordan kan en kirke med rent mandligt lederskab (på Bibelens tid) umiddelbart føre frem til en kirke med ligestillet mandligt og kvindeligt lederskab (i vor tid)?

Hvordan kan det ene være rigtigt dengang, og det fundamentalt modsatte være rigtigt nu? Hvordan kan forkyndelse og praksis være så forskellige, som det ville være tilfældet, hvis man hævder fri adgang for kvinder til lederskab?

Det, som man overser ved at betragte teksten på traditionel vis, er spændingsfeltet mellem det åndelige og det verdslige. Heri ligger svaret på de netop stillede spørgsmål.

Som kristne er vi underlagt to dimensioner, en verdslig og en åndelig. På den ene side er vi en del af verden og har ting til fælles med alle andre mennesker. På den anden side er vi en åndelig størrelse, adskilt fra denne verden. Luther kaldte det for de to regimenter, når han adskilte stat og kirke. Det er dog ikke en særskilt luthersk tanke, men en generel bibelsk. Den viser sig også i Jesu ord om at „give kejseren det, som tilhører kejseren, og give Gud det, som tilhører Gud“.

Disse to dimensioner eksisterer side om side i vore liv, og vi må forholde os til dem begge på hver sine præmisser.

Anvendt i vores kontekst er hovedtanken, at vi som kristne og som kirke har såvel en åndelig identitet som et verdsligt udtryk. Den åndelige dimension er ideelt set under Helligåndens direkte ledelse og går på tværs af alle jordiske grænser, hvad enten disse er landegrænser, kulturgrænser eller kirkesamfundsgrænser.

Det åndelige liv må imidlertid leves ud i de menneskelige og ydre rammer, vi lever i og under. Strukturer, vedtægter og lovgivning. Banale ting som budgetter, bestyrelsesmøder og forvaltning af midler. Eller lokaler og andre ydre rammer. Kort sagt alt det, som gør os genkendelige overfor omverdenen. Og som nogle gange gør, at omverdenen blot ser os som en organisation eller en bevægelse blandt mange andre uden at se den åndelige virkelighed bag, på samme måde som mange kun så den menneskelige side af Kristus (2.Kor.5,16).^a

Svaret er ikke at blive overåndelige og fravælge alt dette. Kristus kom til vor jord og blev inkarneret, dvs. han tog på sig alt det, som hører vort menneskelige liv til. Et legeme, menneskelig svaghed, fysiske behov for mad og søvn, nødvendigheden af et arbejde osv.

Man kan på samme måde sige, at kirken allerede er der i det åndelige, blot der er nogle, som tror på Kristus. Men kirken må på en eller anden måde inkarneres for at virke i den her verden, for selv den mindste handlen med andre mennesker forudsætter en vis struktur, et formelt udpeget lederskab og et navn, selvom dette ideelt set er unødvendigt, anskuet fra en åndelig synsvinkel. Her er det uheldigt, at man i kirken ofte har åndeliggjort ældstetjenesten meget mere, end der er belæg for, og sidestillet den med f.eks. tjenestegaverne.

Dette er en fundamental tankegang, som er oversat af mange, men dog er særdeles bibelsk. I 1.Johs.4,17 står der, at „som han er i denne verden, er vi“. I den sam-

menhæng går det på adfærd og livsstil. Uden at strække det alt for langt, har det dog en parallel til de ting, som angår væsen og fremtræden. Hvis han var inkarneret, så må vi derfor også være det og forholde os til den virkelighed og de deraf følgende begrænsninger.

Nogle vil måske sige, at en sådan snak er spekulativ og ikke afspejles i Skriften. Men det er ikke sandt. Apostlene formulerede måske ikke tingene på denne måde, men deres adfærd afspejlede denne virkelighed, på samme måde som de ikke brugte et begreb som treenigheden, men al deres undervisning afspejler en tro på samme. At de ikke anvendte et bestemt begrebsapparat til at anskueliggøre det, de praktiserede, kan simpelthen skyldes, at det ikke var nødvendigt, eller at de anvendte andre ord, som reelt afspejler en synonym virkelighed.

For at holde os til emnet, så afspejles det i apostlenes valg af ældste. Vi er så fyldt af religiøse forestillinger, at vi som troende af idag sætter ordet „ældste“ i bås med begreber som „apostle“ og andre ord, vi ikke umiddelbart forstår. Men her begår vi en fejl i forhold til datidens troende. En ældste var et kendt begreb i datiden, som det for øvrigt har været i de fleste samfund. Vi har

^A „Altså kender vi fra nu af ingen rent menneskeligt. Og selv om vi har kendt Kristus rent menneskeligt, så gør vi det nu ikke længere. Altså: Er nogen i Kristus, er han en ny skabning. Det gamle er forbi, se, noget nyt er blevet til!“ (2.Kor.5,16-17)

nok alle set film, hvor opdagelsesrejsende blev ført til „stammens ældste“ og deslige. I Gamle Testamente omtales det, at de ældste sad i byporten og traf beslutninger (jvnf. Job.29,7 og Klag.5,14). En ældste er altså en verdslig leder i en kollektiv ledelse med andre ældste. Efter dagens forhold kunne vi glimrende kalde et ældsteråd for en bestyrelse.

Når apostlene udpegede ældste, var det derfor ikke for at indføre et eller andet nyt og åndeligt lederskab i kirkerne. Det ville mere svare til, at de sagde til sig selv, „vi er nødt til at udpege en bestyrelse“, hvilket man gjorde, medmindre man beholdt en apostel dér, som senere kunne udpege dem, som med Titus (Tit.1,5).^a

Den væsentlige pointe er, at man havde et sæt af begreber, som afspejlede tjenester af mere åndelig art, som f.eks. apostle og profeter, og et andet sæt af begreber, som var hentet fra verden omkring sig, og som integrerede kirken i det pågældende samfund, og som gjorde det muligt for den at virke der. Her er et udpeget lederskab, ældste mv. nogle af de centrale begreber. I vor tid ville vi tilføje ting som vedtægter og tilsvarende strukturer.

Begreberne stammer fra hver sin dimension. Det indebærer, at nogle af dem fungerer på åndelige præmisser, i kraft af Guds kaldelse og Åndens udrustning, mens andre fungerer på mere verdslige præmisser, f.eks. i kraft af menneskelige kvalifikationer. I tilfældet med

ældste kontra apostle er skillelinien skarp og distinkt, ved andre tjenester er grænsen lidt mere diffus. Og der kan under alle omstændigheder være et overlap, hvor samme person både har en åndelig tjeneste indadtil og en position udadtil.

Således kaldte apostlen Peter sig selv ældste (1.Pet.5:1)^b og har tilsyneladende indgået såvel i det åndelige som det verdslige lederskab i kirken. Mens apostlen Paulus aldrig kalder sig ældste - uden af den grund at holde sig tilbage for at give instrukser til de ældste. Der antydes også, at ikke alle ældste havde et forkynderkald (1.Tim.5,17),^c men måske i stedet andre menneskelige kvalifikationer.

3.

Helt nede på jorden så kan man ikke købe en ejendom uden at have en forening, en selvejende institution eller noget tilsvarende. Og så skal der vedtægter til og et

^A „Når jeg lod dig blive tilbage på Kreta, var det, for at du skulle ordne, hvad der endnu stod tilbage, og indsætte ældste i byerne, sådan som jeg havde pålagt dig det.“ (Tit.1,5)

^B „Jeres ældste formaner jeg som medældste og som vidne om Kristi lidelser og som den, der har del i den herlighed, som skal åbenbares: Vær hyrder for Guds hjord hos jer, vogt den, ikke af tvang, men frivilligt, som Gud vil det, ikke for ussel vindings skyld, men glad og gerne.“ (1.Pet.5,1-2)

^C „Ældste, som er gode forstandere, fortjener dobbelt agtelse, særlig de, der slider med forkyndelse og undervisning.“ (1.Tim.5,17)

udpeget lederskab. Så hvis man ønsker at frigøre kirkens liv fra enkeltpersoner, hvilket er bibelsk og ofte ønskeligt, må der etableres nogle rammer.

I al almindelighed tænker vi ikke meget over de problemstillinger, det kan forårsage i forhold til det omliggende samfund. For i vor tid er der ikke mange tilbage af disse i den vestlige verden, hvor kirker og religiøse bevægelser har samme frihed og vilkår som andre bevægelser eller organisationer, og hvor alle mennesker har samme rettigheder. Men i datiden var kvinder ikke myndige, og slaveri var stadig tilladt. Det er ikke svært at regne ud, at man kunne have både kvinder og slaver i kirken, som af Gud var udrustet med åndelige gaver og anerkendtes i en tjeneste i kirken, men som ikke ville blive anerkendt som ledere eller som kirkens repræsentanter af det omliggende samfund. Dem kunne man ikke udpege som ældste, uanset deres åndelige kvalifikationer. Der er få paralleller i dagens samfund, men man kunne måske forestille sig en ungdomsleder, som ikke var myndig, og som derfor ikke kunne være i en bestyrelse, hun ellers var oplagt til.

I den første kirke, såvel som idag, er der derfor en ældstefunktion, som er kirkens ansigt udadtil, såvel som et åndeligt lederskab indadtil.

Kvindeligt lederskab i dag

Med udgangspunkt i det, som blev skitseret i forrige kapitel, så er det bibelsk, at der er en side af menighedslevet, som er forankret i Gud, og en side, der er bestemt af og afspejler det omgivende samfund.

Hvad angår det første, så er præmisserne ganske radikale. Når Paulus skriver, at „Her [i Kristus] er der ikke forskel på jøde og græker, træl og fri, mand og kvinde, thi alle er I én i Kristus Jesus“ (Gal.3,28 gl.),^a så angår det jo netop dette. Vi er udmærket klar over, at der her i verden er herrer og slaver, rige og fattige, forskellige racer og forskellige køn. Men i Kristus er disse skillelinier ophævet helt og aldeles.

^a Eller i ny oversættelse „For I er alle Guds børn ved troen, i Kristus Jesus. Alle I, der er døbt til Kristus, har jo iklædt jer Kristus. Her kommer det ikke an på at være jøde eller græker, på at være træl eller fri, på at være mand og kvinde, for I er alle én i Kristus Jesus, og hører I Kristus til, er I også Abrahams afkom, arvinger i kraft af Guds løfte.“ (Gal.3.26-29)

Der er en balancegang her, som til tider kan være vanskelig. Men jeg ville ikke finde det anstødeligt, at man ikke udpegede kvindelige ledere i en kirke i et muslimsk land - forudsat at det skyldtes praktisk nødvendighed i forhold til det omkringliggende samfund. (Og forudsat at der i forkyndelsen internt i kirken var klarhed omkring dette). For hvis man ikke indretter sig efter sådanne forhold, går evangeliets udbredelse fra vanskelig til umulig.

Det var tydeligvis også et af Paulus' ærinder med at udpege ældste, at de skulle have et godt ry udadtil (1.Tim.3,7).^a Dette kunne synes irrelevant, når nu Jesus selv siger, vi vil blive løjet alt muligt ondt på for hans skyld, medmindre Paulus ønskede at opveje de bagtalelser, vi kunne komme ud for, med troværdige og tilidsvækkende mennesker, der var kendt i samfundet omkring dem, og netop dermed kunne forankre kirken som en troværdig del af samfundet. Eller at det simpelthen var nødvendigt for at opnå den mindste smule troværdighed i kirkens relationer og affærer udadtil.

Det er derfor interessant at spørge, hvordan „ældstefunktionen“ bør komme til udtryk idag, for at den bedst muligt afspejler det omkringliggende samfund, og for at kirken så vidt muligt kan vinde respekt igennem den. Der kan gives mange spændende bud på dette, for ældstefunktionen er heller ikke så statisk som de åndelige tjenester; og strukturer, titler mv. kan variere me-

get fra samfund til samfund. Men lad os her af hensyn til emnet holde os til kvinders rolle.

For det første må man sige, at det åndelige lederskab-alene er afhængig af, at Gud kalder og udruster. Og det gør Gud suverænt. Her er hverken kønsdiskriminering eller kønskvotering. Skriften vidner om kvinder i vigtige og aktive roller i kirken og kræver ikke generel underordning af kvinder overfor mænd.

Hvad angår det verdslige lederskab eller ældstefunktionen, så er det forståeligt, hvis der ikke indgik kvinder heri på Bibelens tid. Det samme ville som sagt være tilfældet i et muslimsk land. Og sat på spidsen ville det modsatte være tilfældet i et matriarkalsk samfund. Her kunne man blive nødt til at forbyde mandlige ældste...

Men i vores vestlige samfund af idag kan der næppe være tvivl om, at man forventer, at kvinder indgår som en naturlig del af en kirkes lederskab. Ikke bare sammen med deres mænd, men i kraft af deres egne evner og kvalifikationer. En kirke, der åbenlyst nægter kvinder en rolle i lederskabet, fremmer ikke evangeliet, men fremmer i stedet billedet af kirken som en diskriminerende og fortidig subkultur.

^A „Han skal også have et godt omdømme blandt dem udenfor, for at han ikke skal komme i vanry og gå i Djævelens fælde.“ (1.Tim.3,7)

Det er åbenbart, at der er sket en udvikling i samfundsforholdene siden nytestamentelig tid. Hvis Bibelen reelt lærer, at det åndelige lederskab er én ting, og det verdslige aspekt et andet, så må man konkludere, at vi som bibeltro kristne kan efterleve en anden praksis end i Bibelen, så længe denne alene vedrører den verdslige side af menighedens liv, de ydre rammer. Ja, at vi ligefrem bør gøre det, hvis en sådan praksis er mere relevant og ikke er i strid med direkte befalinger.

Jeg undskylder min forkærlighed for matematik, men en kirkes strukturer og rammer kan lignes med en matematisk funktion, hvis resultat afhænger af dens input. Nu findes der konstante funktioner, som altid giver samme resultat, hvilket ville være tilfældet, hvis den handlede om evangeliet, Jesu person osv. Omvendt er der åbenlyst variable funktioner, hvis resultater i høj grad afhænger af ydre omstændigheder, f.eks. en funktion over den mest hensigtsmæssige strategi for evangelisation eller over den mest hensigtsmæssige mødestil. Min påstand er her, at menighedens verdslige lederskab, eller ældstefunktion om man vil, på ingen måde er så konstant en funktion, som nogle gør den til. Faktisk kan den til og med skifte fortegn, hvis dens input ændres tilstrækkeligt.

Konklusionen må derfor nødvendigvis blive, at vi ud fra Guds Ord kan implementere de samme evige principper, og leve det samme åndelige liv, men indenfor helt andre rammer idag end på Bibelens tid.

Ens, og dog forskellige...

Alle er klar over, at mennesker er forskellige, og at mænd og kvinder også er. Spørgsmålet er, hvori forskellene består, og hvad de fører med sig.

Der er i nogle kristne kredse tradition for at beskrive det sådan, at mænd og kvinder komplementerer hinanden. Sådan at de udfylder hinandens personlighed og tjeneste og hver især gør det, som den anden ikke gør. Et sådant billede kan jeg dog ikke uden videre erklære mig enig i. På mange måder supplerer vi hinanden, i stedet for at komplementere hinanden. Altså sådan at vi kan afløse og aflaste hinanden og dybest set udfylde hinandens roller, selvom der dog er enkelte roller, vi ikke kan overtage.

Forskellen på komplementaritet og suplementaritet er helt fundamental og meget væsentlig. Komplementari-

tet siger, at mænd og kvinder er så forskellige, at de dybest set ikke kan og skal gøre de samme ting. Hvis det ene køn har lederkapacitet, kan det andet køn ikke have det. Og hvis det ene køn er skabt til omsorg, kan det andet køn ikke være det. Det er let at se, at det ofte leder til nogle stereotype roller.

Suplementaritet siger, at mænd og kvinder er ens og fundamentalt set kan de samme ting (når bortses fra indlysende biologiske funktioner). Kan det ene køn lede, kan det andet også. Kan det ene køn analysere, kan det andet også. Kan det ene køn vise empati, kan det andet også. Måske kan der være en tendens i en eller anden retning på et generelt plan, men man undgår stereotyperne.

2.

Der ligger altså intet diskriminerende i at konstatere, at vi er forskellige, som også verdslige psykologer har fundet ud af for længst, f.eks. med de populære „Mænd er fra Mars, og kvinder fra Venus“ bøger. Heri ligger blot en konstatering af, at de hensyn, vi skal tage til andre, måske er forskellige fra dem, der skal tages overfor os selv.

Primært er der tale om hensyn, som skal tages i et ægteskab, sekundært i andre forhold. Og det er ikke givet, at alle mænd og alle kvinder passer ind i billedet, ligesom de ikke nødvendigvis passer ind i andre modeller. Derfor kan det alligevel være nyttigt som et fingerpeg og en tommelfingerregel.

Skal jeg som kristen pege på forskellene mellem mænd og kvinder, ville jeg kort sige det sådan, at mænd har et større behov for at blive respekteret, og kvinder har et større behov for at blive elsket. Ikke sådan at mænd ikke har behov for kærlighed, eller kvinder ikke skal vises respekt. Men sådan, at mænd har et større behov for bekræftelse i form af respekt og kvinder har et større behov for bekræftelse i form af kærlighed og omsorg.

Dette ser jeg underbygget i Paulus' ord i Ef.5:33, hvor han siger, at mænd „...skal elske jeres hustru som jer selv, og hustruen have ærefrygt for sin mand“.^a Trods det lidt gammeldags sprog er indholdet stort set det samme som beskrevet ovenfor. Uden at dette skal gøre det ud for en ægteskabsbog, kunne det give et fingerpeg om, hvordan vi supplerer hinanden. Og det er til-

^a „I skal underordne jer under hinanden i ærefrygt for Kristus, I hustruer under jeres mænd som under Herren; for en mand er sin hustrus hoved, ligesom Kristus er kirkens hoved og sit legemes frelser. Ligesom kirken underordner sig under Kristus, sådan skal også I hustruer underordne jer under jeres mænd i alt. Mænd, elsk jeres hustruer, ligesom Kristus har elsket kirken og givet sig hen for den for at hellige den ved at rense den i badet med vand ved ordet, for at føre kirken frem for sig i herlighed, uden mindste plet eller rynke, hellig og lydefri. Sådan bør også mændene elske deres hustruer som deres eget legeme. Den, der elsker sin hustru, elsker sig selv. Ingen hader jo sin egen krop, men nærer og plejer den, som Kristus gør med kirken. For vi er lemmer på hans legeme. Derfor skal en mand forlade sin far og mor og binde sig til sin hustru, og de to skal blive ét kød. Dette rummer en stor hemmelighed – jeg sigter til Kristus og kirken. Men det gælder også jer, at I hver især skal elske jeres hustru som jer selv, og hustruen skal have ærefrygt for sin mand.“ (Ef.5,21-33)

med legitimt at tænke sig, at nogle af Paulus' formaninger havde sin rod i en manglende hensyntagen på dette område.

3.

Hvis princippet fra forrige kapitel skal have nogen relevans i forbindelse med kvinders og mænds tjeneste, så vil det alene være, fordi det kan bestemme den måde, vi som mænd og kvinder skal opføre os overfor hinanden på.

Bibelen taler om, at vi skal underordne os hinanden (Ef.5:21).^a Der betyder næppe, at vi skal skiftes til at bestemme, eller at vi er låst i en indbyrdes magtkamp eller stillingskrig, hvor vi enten skal overgå hinanden i at vise hensyn eller venter på, at den anden begynder at gøre det. At vi skal underordne os hinanden indebærer, at vi giver plads til, at andre kan være det, de er, og at de på sin vis giver plads til, at vi kan være det, vi er.

Når Paulus således taler om underordning, også i ægteskabet, så er det med dette i tanke og som omdrejningspunkt. Og det er en meget væsentlig pointe, som det fremgår af flg.:

HUPOTASSOMAI [underordne jer] betyder noget i retning af 'være loyale mod', 'tage sig af vedkommendes behov', 'støtte' eller 'give respons'. Måske findes den bedste betydning af HUPOTASSOMAI i en tysk oversættelse, 'sich unterstellen', 'at stille sig til disposition for'.

Der er, i tillæg hertil, en anden betydning af HUPOTASSOMAI. Det tjente også som et militært begreb, som henviste til at tage sin plads i et gæled af soldater. I den betydning henvises der ikke til nogen idé om rang eller status - soldaterne blev befalede en lige del af ansvaret for opgaven. Hvis en soldat ikke sluttede sig til de andre, eller holdt sig tilbage under et fremstød, kunne hans kaptajn bruge en form af verbet HUPOTASSOMAI til at befale ham at komme på plads, slutte sig til hans fæller, støtte og fuldføre hans del af opgaven.

I den betydning kunne Paulus befale alle medlemmer i kirken at underordne sig hinanden, og han kunne også befale hustruerne, at de skulle underordne sig deres mænd. For HUPOTASSOMAI er ikke en rangordning af personer som hersker og behersket. Det er en præcis appel til kirken om at lade dens medlemmer leve deres kald ud om at være „Kristi legeme og hver især hans lemmer“ ...^b

I et ægteskab kan der derfor være et balancepunkt, hvor han giver mere kærlighed end hun, og hun giver mere respekt end han, men hvor de begge på den måde får deres individuelle følelsesmæssige behov opfyldt. Hvor

^A „I skal underordne jer under hinanden i ærefrygt for Kristus“ (Ef.5,21)

^B What Paul really said about Women, John Templs Bristow, s. 40-41

balancepunktet helt præcist ligger, afhænger til gengæld af det enkelte par. Der er jo trods alt nogle mænd, der ikke behøver stives så meget af, og nogle kvinder, som ikke behøver bliver pakket ind i vat, for nu at sige det lidt kontant.

Det er muligt, at nogle af Paulus' ord, ihvertfald om hovedbeklædninger og opførsel, udsprang af den slags hensyn. De gik måske på en sådan situation, hvor kvinder greb deres tjeneste an på en måde, som udviste ringeagt overfor deres mænd, og som skabte vanskeligheder i kirken, eller hvis påklædning og opførsel skabte problemer i deres ægteskab. Hvis det i den pågældende kultur var anstødeligt eller et udtryk for offentlig disrespect eller ringeagt for ægtefællen at være utildækket, kan det f.eks. forklare en ellers lidt kryptisk passage i (1.Kor.11:4-6).^a

^a „Enhver mand, der beder eller taler profetisk med noget på hovedet, bringer skam over sit hoved. Men enhver kvinde, der beder eller taler profetisk med utildækket hoved, bringer skam over sit hoved; hun kunne lige så godt have raget håret af. Ja, for hvis en kvinde ikke tildækker sit hoved, kan hun lige så godt lade sig klippe. Men da det nu regnes for en skam, når en kvindes hår er klippet, eller hendes hoved er raget, skal hun have hovedet tildækket. Men en mand behøver ikke at have noget på hovedet, for han er Guds billede og afglans. Men kvinden er mandens afglans. For manden kom ikke fra kvinden, men kvinden fra manden, og manden blev ikke skabt for kvindens skyld, men kvinden for mandens skyld. Derfor må kvinden af hensyn til englene have noget på hovedet som tegn på myndighed. Dog, i Herren er kvinden intet uden manden og manden intet uden kvinden“ (1.Kor.11,4-11)

Kønsroller og samfundsroller

Spørgsmålet om kvinders tjeneste i menigheden, og forholdet mellem mand og kvinde i en kristen kontekst, kan næppe løsrives helt fra samfundsforhold og samfundets udvikling. Det er oplagt, at vi påvirkes af det omkringliggende samfund. Men det er også oplagt, at vi påvirkes af vores idealbilleder - og af det samfund, hvori de blev skabt. Kunsten er at identificere de elementer, som er bibelske, og sortere de elementer fra, som er ubibelske.

Det er indlysende, at der er kønsroller, som er genetisk bestemt. At ville frigøre sig fra det, at vi er skabt som mand og kvinde, med forskellige fysiologiske funktioner, er absurd. I det omfang, man kan forklare en given „forskelsbehandling“ ud fra sådanne hensyn, burde den ikke opleves problematisk. Til gengæld er det ikke så-

dan, at enhver kønsrolle er et udtryk for en absolut forskel mellem kønnene; den kan også afspejle konkrete forhold i et samfund.

2.

Det kan kort skitseres med henvisning til forholdene på ældre tid på landet, såvel i Danmark som i den vestlige verden generelt. Her var arbejdsdelingen typisk den, at mændene på gården havde det hårde arbejde på marken, mens kvinderne forestod husholdningen.

Dette er vel på sæt og vis blot udtryk for en arbejdsfordeling mellem kønnene. En arbejdsfordeling, der dybest set ikke behøver være urimelig, al den stund der nu engang var en vis mængde arbejde, som skulle udføres, og den omvendte arbejdsfordeling ville være langt mere belastende for kvinderne. På en given tid og sted repræsenterer en konkret arbejdsfordeling ikke nødvendigvis noget ondt eller diskriminerende.

I takt med urbaniseringen, hvor et stort antal flyttede fra landområderne ind i byerne, er det sandsynligt, at man til en vis grad har taget de gamle roller med sig. Men her kan de virke diskriminerende og belastende. Nemlig hvis kvinderne pålægges det hjemlige arbejde ved siden af deres nye arbejde i industrien, eller hvis kvinder nægtes arbejde på arbejdsmarkedet, ud fra devisen at hendes „plads“ er i hjemmet, uagtet at en fami-

lie nu - med de tilgængelige hjælpemidler - udmærket kunne magte to jobs samtidig med at holde hus og hjem. Opfattelsen af hendes plads har således ikke rod i noget objektivt og permanent, men i en anden tids forhold, og derfor kan og bør den ændres.

Noget tilsvarende går efter sigende igen med omvendt fortegn i visse afrikanske kulturer. Her er det kvinderne, som traditionelt udfører markarbejdet og tilsvarende slidsomme opgaver, mens mændene ikke deltager i dette og ikke forventes at gøre det, selvom de ikke har andet arbejde.

For at forstå en så urimelig arbejdsfordeling må man her gå tilbage til stammesamfundets forhold. Her er det sandsynligt, at alle mændene har været krigere og jægere, mens kvinderne holdt hjem og marker. Som sådan var mændene udsat for en langt større risiko for at miste livet under jagt eller i kampe med nabostammer. Og så kan man mene, det repræsenterer en vis lighed mellem kønnene, at denne risiko modsvares af en større arbejdsindsats hos det andet køn. I det mindste er forholdet i en sådan situation ikke så ubalanceret, som det forekommer idag.

I en situation, hvor der ikke er nævneværdig risiko for at miste livet under jagt, og hvor stammekrige i det daglige er ophørt og erstattet af en hær, som udgør en me-

get mindre del af befolkningen, er det til gengæld gro-tesk at fastholde de gamle kønsrollemønstre. Her afspej-ler de ikke længere en nogenlunde afvejning af fordele og ulemper, men en uretfærdig ensidighed.

3.

Kirken vil selvfølgelig eksistere i en given kontekst, en-ten den nu er dansk, amerikansk eller afrikansk. Men netop kirken burde kunne skelne mellem, hvad der af-spejler gudgivne normer, og hvad der afspejler timelige og flygtige omstændigheder.

Derfor er der ingen grund til idag at indskrænke kvin-deres plads på arbejdsmarkedet til fordel for rollen som mødre og husmødre. Moderrollen er givet - i sagens natur - men husmoderrollen er kulturel. Der er derfor ikke belæg i Skriften for at definere kvindens rolle snæ-vert i relation til hjem og børn i et samfund, hvor hun vil kunne udfolde andre sider af sig selv sideløbende med sit ansvar som forælder og ægtefælle. Det vil være berettiget overfor både kvinder og mænd, at man un-derstreger forpligtelsen overfor ægtefælle og børn. Men det er uberettiget at sætte denne forpligtelse lig med at være hjemmegående, eller at kvinder i kirken skal hen-vises til traditionelt „kvindelige“ opgaver.

Man skal også være forsigtig med ikke at læse sin egen kultur ind i Bibelen. Typisk er en kendt passage som Ordsp.31 om den ideelle hustru jo blevet tolket som prototypen på den duelige, hjemmegående husmor. Dette er ikke helt fair, eftersom en kvinde, der er selvstændig erhvervsdrivende lige så let kan læses ud af det pågældende kapitel.

Strengt logisk er kvinders rolle i samfundet og i kirken ikke nødvendigvis to sider af samme sag. Men typisk går en begrænsning af kvinders tjeneste i kirken hånd i hånd med en tilsvarende begrænsning i samfundet. Man kan næppe heller argumentere særlig troværdigt for, at kvinder er fuldt ud ligeværdige og kompetente i samfundet, men ikke i kirken. Derfor er det vigtigt også at huske på, at Bibelen faktisk heller ikke på mere almene områder henviser kvinder til nogle områder og mænd til andre.

En samvittighedssag

Ved nærlæsning tegner Bibelen et helt andet billede af kvindelige tjenester end det, man opnår ved en uintelligent fastholden af en bogstavelig, men inkonsekvent og selektiv læsning. Der kan være enkelte „hjørner“, hvor der kan være plads til nuancer og berettiget uenighed, men det må stå klart, at Bibelen i det mindste grundlæggende stiller kvinder frit til tjeneste.

På trods af dette er det nok et spørgsmål, som nogle vil have vanskeligt ved at følge fuldt ud, fordi man er tynget af en skrøbelig samvittighed og er anfægtet på grund af traditionens vægt eller andres påstande om, at man forkaster Guds ord, hvis man tillader kvinders frihed i tjenesten for Gud.

Paulus går i dybden med de såkaldte ADIAFORA spørgsmål overfor korintermenigheden. Vi kunne også benævne dem samvittighedssager. Konkret drejede det sig om, hvorvidt man kunne spise afgudsofferkød, ja kød i

det hele taget (1.Kor.8:4- og Rom.14:2),^a^b og hvilke dage, man skulle holde hellige (Rom.14,5).^c Men principperne er generelt anvendelige.

Hovedsagen er, at der er tale om spørgsmål, som ikke volder problemer for den ene kristne, men som den anden har betænkeligheder ved. Ting, som den ene frit kan gøre, men som den andens samvittighed forbyder.

Paulus' principielle udmelding om adiafora-spørgsmål er, at der skal tages hensyn til „de svage“, og at „de stærke“ skal respekteres (jvnf. Rom.14,3). De stærke skal altså give plads for den svages overbevisning og

^A „Hvad angår det at spise kød, som har været ofret til afguderne, så ved vi, at der ikke findes nogen afgud i verden, og at der kun er én Gud. For vel er der såkaldte guder, både i himlen og på jorden – der er jo så mange guder og så mange herrer. Men for os er der kun én Gud, Faderen; fra ham er alle ting, og vi til ham. Og for os er der kun én Herre, Jesus Kristus; ved ham er alle ting, og vi ved ham. Men ikke alle har denne kundskab. Der er nogle, der spiser kødet som offerkød, fordi de hidtil har været vant til at dyrke afguderne, og så tilsøles deres samvittighed, skrøbelig som den er. Men mad gør hverken fra eller til over for Gud. Vi opnår ikke noget ved at spise, og vi mister ikke noget ved at lade være. Men se til, at jeres ret til at spise offerkød ikke bringer de svage til fald.“ (1.Kor.8,4-9)

^B „Den, der er svag i troen, skal I tage imod uden at sætte jer til doms over hans meninger. Den enes tro tillader ham at spise hvad som helst, den svage spiser kun grønsager. Den, der spiser, må ikke foragte den, der ikke spiser, og den, der ikke spiser, må ikke dømme den, der spiser; Gud har jo taget imod ham.“ (Rom.14,1-3)

^C „Én regner den ene dag for vigtigere end andre dage, en anden regner alle dage for lige vigtige. Enhver skal stå fast ved sin overbevisning.“ (Rom.14,5)

ikke presse ham til at overtræde den. Men de svage må ikke fordømme den stærke, men skal respektere hendes ret til at gøre, som hun er fri til. De svage må iflg. sammenhængen være dem, der pålægger sig selv unødvendige begrænsninger, og de stærke dem, der vandrer i den frihed, evangeliet tillader.

2.

Selvom kvinders tjeneste ikke bør underlægges begrænsninger, så må man derfor give en smule snor til den, som af personlige grunde har anfægtelser på dette område, altimens man håber, at klar undervisning kan sætte mennesker fri fra ubibelske tankebygninger eller simple misforståelser. Sådanne personlige overvejelser kunne f.eks. medføre, at en kvinde vælger ikke at forkynde, eller en mand vælger en menighed uden kvindelige præster og ældste. Omvendt må en kvinde, som har et kald til en tjeneste, gives frihed til at efterstræbe denne, uden at dette modarbejdes af hensyn til den, som ikke kan acceptere dette.

Dette overtrædes ofte. Jeg ved om en kirke, hvor lederen blev adspurgt om muligheden for at få en kvindelig præst, og hvor han konkret påpegede hensynet til dem, som var imod dette, og frygten for deres reaktion. Men så handler man jo netop imod sin samvittighed og overbevisning.

Endnu mere grælle eksempler forekommer. Det er formentlig velkendt, at indremissionske præster typisk nægter at give hånd til kvindelige kolleger som udtryk

for deres manglende anerkendelse af disses tjeneste. Man må spørge sig selv, om ikke almindelig høflighed skal have sin plads mellem kristne, og om hvorvidt man skal benytte enhver given anledning til at markere sine standpunkter. Udover at være usympatisk er det en ubibelsk måde at forholde sig til et adiafora spørgsmål på. Et andet eksempel, jeg hørte refereret, var fra frikirkelig side. Her havde en gruppe i menigheden udvandret fra nadveren i protest mod, at forstanderen havde bedt nogle kvinder om at forrette den. Dette er igen en helt igennem uværdig måde at håndtere et sådant spørgsmål på.

Hvis man af samvittighedsgrunde må forlade en kirke, så bør man gå i fred, men hvis man bliver, så må man respektere de vilkår og den praksis, som er i kirken.

3.

Hvad angår forkyndelsen, stiller sagen sig anderledes, end hvad angår den gensidige hensyntagen. Paulus tolererer tydeligvis ikke, at nogen kommer med en undervisning i forhold til f.eks. afgudsofferkød i kirken, hvor dette stemples som syndigt og uacceptabelt for, selvom man individuelt og på tomandshånd skulle vise hensyn.

En sådan undervisning burde heller ikke tolereres, hvad angår kvinders tjeneste. Hvis nogen således gør kvindelige præster eller kvindeligt lederskab til en synd eller et tegn på manglende gudsfrygt, som ingen bibeltro

eller oprigtig kristen kan tillade sig at støtte, så er man gået alt, alt for langt.

Paulus bekræfter den stærkes syn i alle sine eksempler og al sin undervisning. Det vil sige, at den svage må bære sit synspunkt i stilhed, hvorimod den stærke kan tillade sig at fremføre sit synspunkt som det bibelske og rigtige.

Naturligvis kan man individuelt tage et vist hensyn til den, som har anfægtelser på dette område. Noget ganske andet gælder, hvis vedkommende insisterer på at undervise herom eller dele sine synspunkter i en større eller mindre kreds, f.eks. fra en menigheds talerstol eller i en cellegruppe. Så langt går friheden ikke for den svage part i et ADIAFORA spørgsmål.

Det er lidt mere kompliceret, hvis en kirke i sin lære hævder et forkert syn. Man bør principielt ikke splittes over ADIAFORA spørgsmål, og derfor er en sådan skarp stillingtagen i sig selv kirkesplittende og kritisabel. Omvendt kan man være nødt til at vise en langmodighed og åbenhed i tværkirkelige forhold, som man ikke bør internt i en menighed, og på sigt lade frugterne bevise, hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert.

Når alt er sagt

Det er fair at rekapitulere her til sidst og konkret identificere de områder, hvor kvinder således kan virke i og ud fra kirken.

Traditionelt har kvinder været afskåret fra *præstegeringen* i folkekirken og i visse andre kirker, f.eks. den katolske. I vor tid forsvares dette standpunkt stadig af f.eks. Indre Mission og forskellige konservative fri- og folkekirkelige grupper. Dette synspunkt udspringer dels af en påstand om, at kvinder ikke kan være „ældste“, og dermed ikke bære det åndelige lederansvar i kirken. Dels at kvinder ikke må „lære“ og dermed ikke kan være ansvarlig for læren i en kirke, i det omfang en præst naturligt må adressere sådanne spørgsmål. Det er imidlertid klart, at passagen om, at kvinder ikke kan optræde som lærer, egentlig ikke handler om det, at kvinder udlægger og formidler Guds ord, og at man derfor ikke kan begrænse kvindelige præster ad den

vej. Hvad angår ældstetjenesten, så er denne faktisk i sin kerne ikke specielt åndelig, men i det omfang, den dog omfatter et åndeligt ansvar og handlen i forhold til samfundet omkring os, er det tværtimod ønskværdigt, at vi idag i den vestlige verden har kvindelige ældste. Heller ikke her er der noget at sige imod kvindelige præster.

Fra nogle kredse vil reservationen i højere grad rette sig mod, at en kvinde ikke kan være *senior pastor*, *ledende ældste* eller på lignende måde være den i sidste ende mest ansvarlige, selvom en kvinde måske kan virke med forkyndelse og undervisning. Dette forekommer sporadisk og ikke altid lige dogmatisk, men ses dog ført frem både i konservative kredse og i nyere, karismatiske kirker. Dette synspunkt støtter man typisk på ældstetjenestens åndelige ansvar for kirken, og på at en kvinde ikke må byde over sin/en mand, iflg. den traditionelle læsning af Paulus' formaninger, eller evt. med basis i en forståelse af mandekønnet som hoved for kvindekønnet. Det er imidlertid klart, at man ikke kan læse Paulus sådan, at kvindekønnet som sådan er underlagt mandekønnet, og at kvinder som sådan er underlagt mænd. Der er heller ikke basis i Skriften for, at vi i kirken er bundet af de indbyrdes roller, vi ellers har. Der er f.eks. intet sted, hvor medarbejdere forbydes at have højere positioner i kirken end deres chef i det verdslige liv, eller hvor slaver nægtes en mere fremtrædende tjeneste end deres herrer. Det er derfor også ulogisk og umuligt, at en kvinde skulle forbydes at have en mere

fremtrædende rolle i kirken, end hendes mand har. Der er ganske enkelt ikke dækning i Bibelen for et specielt forbud mod en eller anden form for „endelig autoritet“.

I de kredse, hvor sådanne betegnelser bruges, har man set konkrete forbud mod kvindelige *ældste*. Dette har her i landet tidligere været gældende indenfor f.eks. pinsekirkerne, og fremføres stadig af nogle traditionelle pinsekarismatikere. Da indholdet i ældstetjenesten kan variere noget, abstraherer jeg her fra det konkrete indhold. Hvis man imidlertid opererer med ældste som begreb, er det typisk fordi man ønsker at følge Bibelens mønster for kirkerne ret nøje. Her er det tidligere klart begrundet, hvad ældstetjenesten retteligt rummer, og hvorfor et forbud mod kvindelige ældste i vor tid i den vestlige verden ikke kan forsvares, men snarere må kritiseres som ubibelsk og skadeligt. Der er således intet argument imod kvindelige ældste.

I andre kredse eller situationer finder man betegnelser som *menighedsrådsmedlemmer* eller *bestyrelsesmedlemmer*. Afhængig af sammenhæng vil man ofte tillade kvinder på sådanne poster, men heller ikke dette er entydigt. Sådanne begreber bør almindeligvis tolkes som en ældstetjeneste af en slags, og som sagt vil det gælde her, som overfor mere „formelle“ ældste, at ældstetjenesten i vor tid og i vore sammenhænge må være åben for kvinder på lige fod med mænd, og dermed naturligvis også sådanne tillidsposter.

Noget tilsvarende vil naturligvis gælde indsatte eller ansatte *forkyndere, bibellærere* mv. I det omfang, man vil argumentere for at begrænse kvinders adgang til sådanne poster på basis af forbudet mod at undervise, må der igen henvises til, at dette ikke er en god læsning af den pågældende passage, som retteligt har et helt andet indhold. I det omfang, man har reservationer pga. det åndelige ansvar og lederfunktion i forbindelse med en sådan tjeneste, må de samme argumenter, som flere gange er fremført i forbindelse med ældste- og præstetjenesten, naturligvis igen finde anvendelse.

Der kan måske tænkes helt specielle tilfælde, hvor det er umuligt at have kvinder i lederskabet, eller hvor det for en tid kan være uviist. Men dette er dog specialtilfælde, og de vil typisk kun kunne findes i andre kulturer, som er underlagt andre normer. I lyset af de foregående eksempler på kvinders frie adgang til forskellige poster, embeder eller funktioner, må det naturligvis også siges, at der er fri adgang for f.eks. kvindelige *teologer, forfattere, undervisere, debattører, missionærer* og enhver form for *medarbejdere* i kirken.

DEL 2

- modspil til bogen „På Herrens Mark“

Et bibelsk sindelag

Bogen „På Herrens Mark“ er formodentlig den vægtigste udgivelse på området, og selvom den er udgivet af kredse indenfor folkekirken og i første omgang adresserer forholdene her, er et modspil generelt anvendeligt. Det er nemlig, som om konservative kredse i forskellige kirker, trods indbyrdes og til tider væsentlige teologiske forskelle, har en fælles holdning og en fælles tilgang til dette emne. Det fortjener derfor kun et skuldertræk, at Johnny Noer i sin tid i bogen „Når kvinder bryder brødet“ lagde sig tæt op ad samme linier, og at man genfinder samme synspunkter i isolerede konservative kredse, såvel evangelikale som karismatiske. Det er samme holdninger, som kommer til udtryk, og som ret beset kun behøver blive adresseret én gang.

Kernen er her ikke den teologiske diskussion eller læren, men de holdninger, som kommer til udtryk, og den mentalitet, som ligger bag. Det, som Bibelen lærer,

er skitseret i bogens første del, men de holdninger og den mentalitet, som trives i konservative kredse, og som typisk er koblet op på en tilsvarende forståelse af Bibelen, fortjener at blive imødegået for sig. Ikke kun læren, men holdningen til såvel andre kristne som håndteringen af uenigheder er forkert; og derfor er det ikke kun læren, men selve den ubibelske holdning og det ubibelske sindelag, som må konfronteres.

Et bibelsk bibelsyn

Der er nogle, som er fortalere for kvindelige præster og kvinders tjeneste ud fra en skepsis overfor Guds ord. Dem tilhører jeg ikke. Jeg skriver som en, for hvem Bibelen er en autoritet, og jeg skriver til andre, der ser den som autoritet.

Når det er sagt, må det samtidig erkendes, at man kan mene, at Bibelen er Guds ord og samtidig have meget forskellige meninger om, hvad det i praksis betyder.

Der har i kirken – specielt på dens teologiske "højrefløj" – været et skisma mellem det såkaldt konservative bibelsyn og det såkaldt fundamentalistiske. Det er dog ikke denne forskel, jeg sigter til her.

Når man læser Bibelen, så rejser spørgsmålet sig imidlertid: Kan den, som læser, være sikker på at forstå den rigtigt? Eller er der en vis fejlmargen? Her er uenigheden langt større - og diskussionen vigtigere.

For det første vil man kunne stille det indlysende spørgsmål, om vedkommende har læst indenad og sammenholdt en konkret passage med andre passager for at sikre sig, at den ikke forstås på en måde, som er i modstrid med resten af Bibelen. For det andet kunne man tjekke med et par andre personer for at sikre sig, at man ikke har forstået noget på en måde, som slet og ret er en simpel misforståelse.

Men selv hvis man gør sig en vis umage, når man læser Bibelen, er der en fejlmargin. Selv den, som er professor i nytestamenteligt græsk er jo ikke alvidende, og besidder kun en delmængde af al viden. Derfor *kan* der naturligvis være information, som er gået vedkommende forbi, eller som ganske enkelt ikke er dukket op til overfladen endnu, via f.eks. sprogforskning og sprogvidenskab.

Det er vel også sådan, at selv en meget intelligent person med en IQ langt over gennemsnittet *kan* begå fejl eller overse vigtige passager, som var nødvendige at holde op mod en bestemt passage i Bibelen, hvis den skal forstås rigtigt. Og selv meget intelligente mennesker kan overse logiske og sproglige sammenhænge, som endnu mere intelligente mennesker ville have set med det samme.

Typisk vil man forsvare sig med, at Bibelen kan læses af alle, og at selv den enfoldige kan komme til tro. Men der er jo også en forskel på at forstå evangeliet til frelse

og så på at forstå enhver læresætning og enhver bibelsk problemstilling.

Denne position balanceres godt af apostlen Paulus. Han understreger overfor Timeteus, at hele Skriften er „indblæst af Gud“, dvs. inspireret ved Helligånden, så den er sand og anvendelig til at formane, opdrage og informere.^a Men samtidig erkender han andetsteds sin egen begrænsning, idet han klart underviser om, at vi „alle ser stykkevist“. ^b I nogle kredse argumenteres der med, at Paulus henviser til tiden, før Bibelen blev færdigskrevet, hvorfor vi nu har „det fuldkomne“. Det synes dog at være en noget kunstig argumentation. Ud fra sammenhængen henviser Paulus til et grundvilkår i den kristnes liv, ja i ethvert menneskes liv, og det må naturligvis forstås i det lys.

^A „Ethvert skrift er indblæst af Gud og nyttigt til undervisning, til bevis, til vejledning og til opdragelse i retfærdighed, så at det menneske, som hører Gud til, kan blive fuldvoksnet, udrustet til al god gerning.“
(2.Tim.3,16-17)

^B „Kærligheden hører aldrig op. Profetiske gaver, de skal forgå; tungetale, den skal forstumme; og kundskab, den skal forgå. For vi erkender stykkevis, og vi profeterer stykkevis, men når det fuldkomne kommer, skal det stykkevise forgå. Da jeg var barn, talte jeg som et barn, forstod jeg som et barn, tænkte jeg som et barn. Men da jeg blev voksen, aflagde jeg det barnlige. Endnu ser vi i et spejl, i en gåde, men da skal vi se ansigt til ansigt. Nu erkender jeg stykkevis, men da skal jeg kende fuldt ud, ligesom jeg selv er kendt fuldt ud.“
(1.Kor.13,8-12)

Jeg er enig med mere konservativt bibeltro kredse i, at den usikkerhed, som jeg her taler om, ikke indebærer, at hele Skriften skal forkastes, eller at der kan sås tvivl om ethvert spørgsmål. Det står dog klart for mig, at man kan revurdere en del spørgsmål, som ved nærmere eftertanke er ubibelske og i stedet udspringer af misforståelser eller traditionel tænkning.

Givet at der kan være en vis fejlmargen i vores forståelse af Bibelen, er det springende punkt, hvor stor denne vil være. Hvor store afvigelser kan man acceptere, som kan tilskrives menneskelig ufuldkommenhed eller oprigtige fejl? Og hvornår går fejlene så vidt, at man kan tale om vranglære eller i det mindste noget usundt, som må fordømmes og forkastes?

I bogen „På Herrens mark“ citerer Ulla Hindbeck en person, G.A.Danell, for et mildt sagt vidtgående standpunkt:

„En artikel i Nya Västeren hed 'Et brev til en præsteviet kvinde'. Det afsnit, som jeg især tog til mig fra, var følgende: 'Nu vil jeg til sidst spørge dig: Tror du, at Jesus er sand Gud, født af Faderen i evighed, og tillige sandt menneske, født af Jomfru Maria, korsfæstet, død og begravet og virkelig, det vil sige legemligt opstået? Tror du, at Jesus er Herren, det vil sige JHWH, Israels og hele verdens Gud? Tror du med apostlene og med Jesus Kristus selv, at Bibelen ikke kun er menneskeord, men Guds Ord? Tror du med Luther, at den, som fornægter et eneste ord eller bud i Skriften, dermed i princip og i sag fornægter

hele Skriften, hele den kristne tro?' Hvad jeg stadig spørger mig selv om er: Hvordan vover kvinder at blive præster, når det klart strider mod Guds ord og Herrens bud?"

Ulla Hindbeck (citater af G.A.Danell)

Kvinder på Herrens Mark, s. 36

Påstanden er altså, at hvis man fornægter et eneste ord eller bud i Skriften, så fornægter man i princip og i sag hele Skriften og hele den kristne tro.

Det er en smule uklart, hvad der skal til, for at man „fornægter“ noget, og hvilke konsekvenser det har, at man „i princip og i sag“ forkaster Skriften og den kristne tro. Men uanset så er tonen bastant og påstanden aldeles urimelig.

Man kunne hurtigt nævne en række problemstillinger. Hvad med den, som mener, der kommer et bogstaveligt tusindårsrige, kontra den, som mener, det ikke kommer? Hvad med den, som mener, at skabelsesdagene er 7 gange 24 timer, kontra den, som mener, der er tale om symbolske perioder? Hvad med den, som mener, at tiende er påbudt, kontra den, som ikke mener det? Kristne har vidt forskellige synspunkter på disse områder og mange andre. Hvis man ganske enkelt tager fejl, fordi man har misforstået Bibelen på et af disse punkter, betyder det så, at man i princip og i sag forkaster både Bibelen og troen?

Udover at synspunktet forekommer urimeligt byrdefuldt, så er det ude af trit med Bibelen selv. Der er mange

eksempler på, at kristne – selv apostlene – begik fejl, og desuden taler Paulus om, at vi ser stykkevist.^a Det må nødvendigvis indebære, at selvom man kan kende sandheden i evangeliet og have en relation til Gud, så vil man ikke have fuld viden om alle forhold her i livet.

Det, man som kristen må holde fast i, er at der er spørgsmål, som er så klart og omfattende beskrevet i Bibelen, at man ikke kan nå til det modsatte syn gennem en oprigtig læsning. Man kunne nævne det faktum, at Jesus er Guds Søn. Det er ikke muligt at hævde, at han er et almindeligt menneske, uden at man bevidst vælger at se bort fra Bibelens udsagn. Det samme gælder Jesu opstandelse, samt løftet om det evige liv.

Det springende punkt er, hvorvidt spørgsmålet om kvinders tjeneste i almindelighed og kvindelige præster i særdeleshed er et sådant spørgsmål, eller et hvor der kan herske oprigtig uenighed. Og selv hvis det var et sådant spørgsmål, som der ingen tvivl bør være om, er det relevant at spørge, hvor fundamentalt det er; har det samme betydning som f.eks. spørgsmålet om opstandelsen, eller vil en evt. ulydighed i dette spørgsmål mere være at sammenligne med ulydighed i forhold til f.eks. retningslinierne for indsættelse af ældste, tungen-talens plads i forsamlingen, bedømmelse af profetier osv.

Jeg vil klart hævde, at det i givet fald netop er i en sådan kategori. Hvor man – eventuelt – kunne høste nogle dårlige resultater af et forkert valg eller anvendelsen af

forkerte principper. Men hvor der så at sige ikke er mere „på spil“.

Det virker ikke til, at alle er enige i dette synspunkt. F.eks. gør Anette Ingemansen sig til talsmand for flg.:

„For mig kan de to ting ikke gradueres. Bibelens syn på kvindelige præster står ikke under Bibelens tale om frelsen i Kristus.“

Anette Ingemansen

Kvinder på Herrens Mark, s. 30

Flemming Baatz Kristensen fra St. Pauls kirken i Århus lægger sig tæt op ad samme syn:

„Men ser man nøjere efter, viser det sig, at denne detalje [spørgsmålet om kvinders præstetjeneste] har tydelige forbindelseslinier helt ind i nerven af den kristne tro.“

Flemming Baatz Kristensen

Kvinder på Herrens Mark, s. 15

Begge syn er vel en anelse dristige, for nu at sige det mildt. Hvordan kan man ved sine fulde fem hævde, at et sådant spørgsmål om kirkeordninger og menigheds-liv er på niveau med selve troens kerne?

Man må nok også konstatere, at hvis man ser sådan på sagen, så er vi ikke bare delt på basis af en simpel uenighed. Nej, vi er delt på basis af helt forskellige tilgange til Bibelen. Da bliver det ikke bare et spørgsmål om, hvad Bibelen siger, men det bliver et spørgsmål om, hvordan

man i det hele taget læser Bibelen, og hvordan man afvejer det ene skriftsted i forhold til det andet.

2.

Eftersom dette spørgsmål splitter de såkaldte bibeltro kredse, også i synet på, hvad der kan kaldes bibeltroskab, kunne det være fornuftigt at definere, hvad man i det hele taget skal forstå ved ordet "bibeltro".

Som min tidligere præst i valgmenigheden i Århus, Keld Dahlman, ved en anledning spurgte: „Hvem er mest bibeltro? Den, som hævder, at vi skal elske vores næste? Eller den som elsker sin næste?“ Spørgsmålet er ikke helt simpelt, selvom ovennævnte spørgsmål vel er let at besvare. Men man kunne spørge langs samme linier: „Hvem er mest bibeltro? Den, som gør, hvad Bibelen siger, men af forkerte grunde? Eller den som tror, Bibelen taler sandt, men misforstår dens indhold?“

Man kan altid finde ekstreme eksempler. Den, som hævder at tro, at Bibelen støtter tanken om reinkarnation, er formodentlig hinsides pædagogisk og teologisk rækkevidde. Og naturligvis kan en muslim eller en ateist undlade at begå mord, selvom de ikke gør det, fordi de går op i Bibelens ord. Nu sigter jeg i stedet til mere relevante eksempler.

Det er, når alt kommer til alt, meningsløst at definere alle dem, som går imod kvindelige præster og kvinde-

lige tjenester, som værende de bibeltro. Det giver ikke mere mening end at ville definere alle, som er imod mord, som værende kristne. En kristen må defineres udfra sit forhold til Kristus, og en bibeltro må defineres udfra sit forhold til Bibelen.

Den, som læser sin Bibel for at finde svar, i den tro at dette er Guds Ord, må da kunne kaldes bibeltro. Man har jo det til fælles, at man søger hen til samme kilde, og at man har bedre forudsætninger for at nærme sig hinanden og nå til enighed eller forståelse, end man ville have uden dette fælles anker.

Det er en indrømmelse, som ville klæde mange af de såkaldt bibeltro kredse, hvis manglende anerkendelse af andre kristne faktisk er både usympatisk og ikke just bibeltro i sig selv...

3.

Modstanderne af kvindelige præster og kvinders tjeneste generelt har ofte haft held til at stigmatisere andre synspunkter som "nye" og af samme grund suspekter, for hvorfor dog gå imod århundreders kristne tradition.

Nu kan man jo sige, at både lutheranere, baptister og pinsevenner gik imod århundreders tradition, da de dukkede op. Og det er vel ikke underligt, at jo nyere en sammenhæng er, desto sværere er det at forfalde til argumentet om traditionen.

Alligevel dukker det op fra tid til anden. F.eks fra Henrik Højlund, som skriver, at:

„Jeg træder næppe mange over tærne ved at sige, at kvindelige præster ikke er resultatet af fornyet bibelstudium. Sagt lidt mere uærbødigt: Ihærdige forsøg på at få Bibelen til at sige ja til kvindelige præster kommer ligesom en postgang for sent. Det kunne godt ligne en efterrationalisering.“

Henrik Højlund

Kvinder på Herrens Mark, s. 182

Det, som mere eller mindre direkte siges, er at man forsøger at få Bibelen til at sige det, man mener, i stedet for at mene det, Bibelen siger.

Men bagved denne påstand må ligge et besynderligt syn. Skal man forestille sig teologerne sidde i deres elfenbenstårne og fordybe sig i Skriften for derefter at komme ud og diktere, hvordan Skriften skal forstås? Er det muligt gennem studier af Skriften at udlede enhver praksis på forhånd? Det synes, som om man anser det for suspekt, hvis teologi opstår i brydningen med virkeligheden. Som om tungetale er suspekt, hvis den først opstår som en erfaring. Som om teologi herom burde være opstået via teologiske studier, hvorefter man burde have ventet på, at virkeligheden viste sig. Eller som om kvindelige præster er suspekter, bare fordi man ikke på forhånd via teologiske studier havde set det i Skriften, og ordningen var blevet til med udspring i sådanne studier.

Sådan var virkeligheden heller ikke på Bibelens tid. Det er tilstrækkeligt at henvise til Peter, der får et syn af en dug med alskens urene dyr, som han får besked på at spise. Derefter kaldes han til hedningen Kornelius, og Helligånden falder på hele familien, og alle disse tegn får både ham og de andre til at genoverveje deres indtil da mangelfulde teologi. Der var ingen af dem – og de var dog apostle – som ud fra Skriften og Jesu ord havde fattet, at evangeliet også var for hedningerne.

Man kunne gøre det samme gældende, hvad angår kirken i Korint. Her rejste der sig pludselig nogle problemstillinger, som hverken Paulus eller de andre apostle tilsyneladende havde set komme. Ret beset kan man jo heller ikke tage højde for enhver eventualitet, medmindre Gud da specifikt taler profetisk om det. Og faktisk er, at der pludselig var brug for, at man forholdt sig til, hvad man skulle gøre, hvis f.eks. den ene kristne spiste afgudsofferkød, og den anden syntes, det var forkert. Eller en kristen var gift med en ikke-kristen, som nu ville skilles. Alt dette var ikke noget, som var i Skriften på forhånd, eller som var kendt i kirken på forhånd, for så havde det næppe været nødvendigt for Paulus at skrive det.

Man kan vel heller ikke afvise, at der er temaer i dagens samfund, som ikke direkte står i Bibelen, og som man ikke på forhånd ville kunne tage højde for blandt reformatorerne og andre kendte teologer fra fortiden. Og hvor man derfor ikke kan henvise til nogen kirkelig tradition, men må gå til Bibelen på ny for at finde et

svar eller foretage nogle overvejelser bygget på bibelske eksempler og praktisk erfaring. Blandt sådanne temaer kunne nævnes narkotika, pornografi eller for den sags skyld børshandel.

Så jeg er ganske uenig i, at det har noget at sige, hvorvidt en fornyet debat omkring kvinders rolle og tjeneste begynder i tiden efter den verdslige kvindefrigørelse, og til dels udfordret af denne, eller om den skete forud.

Det skal dog siges, at der er mange eksempler på kvindelige tjenester op gennem kirkehistorien, som måske ikke formelt var indsatte i datidens institutionaliserede kirke, men som dog tjente med profeti, forkyndelse, mission eller anden pionergerning. Så man kan med rette sige, at den erfaring, man kobler sig på, ikke kun er den verdslige kvindefrigørelse i samfundet, men de vidnesbyrd, som Helligånden har virket gennem århundreder ved at udruste og kalde kvinder. Men selv hvis man alene tog afsæt i kvindefrigørelsen og udviklingen i samfundet, så ville dette være ligegyldigt. Det er jo fuldt ud muligt, at vi også på dette område står i en ny situation, hvor præmisserne er ændret, f.eks. omkring kvinders rettigheder, uddannelse osv., og det gør det nødvendigt med en revurdering.

Et bibelsk syn på præstens rolle

Tæt knyttet til diskussionen om kvindelige præster er selve forståelsen af præstens rolle.

Sognepræst Flemming Baatz Kristensen gør sig til talsmand for det traditionelle synspunkt, idet han kobler præstens funktion op på Kristi funktion:

„Der er noget, Kristus har pålagt mændene i sin kirke, og som han ikke har pålagt kvinderne i menigheden. Vi har at gøre med noget grundlæggende, at præsten – så at sige – skal repræsentere Kristus ved gudstjenesten og derfor være mand, eftersom Kristus er mand og brudgom. Præsten skal være Kristi røst i menigheden i hele sin tjeneste og videreføre Kristi hyrdetjeneste”

Flemming Baatz Kristensen, Kvinder..., s. 17

Her er FBK absolut på vildspor. Man kan kræve, at præsten eller forkynderen skal være mange ting, men defi-

nitivt ikke, at vedkommende skal være Kristus overfor kirken! Der er ikke en stavelse i Bibelen, som antyder en sådan analogi. Det skulle da lige være, hvis man gik tilbage til tempeltjenesten i Gamle Testamente, hvor ypperstepræsten nok kan lignes med Kristus. Men her er det jo netop ikke som et forbillede på kirkelivet, men som forbillede på forsoningen og den nye pagt i det hele taget.

Præsten er vel også en del af kirken, og dermed en del af Kristi brud. I det lys er det intet mindre end kunstigt, at han i sin præstegerning skulle kunne træde ud af denne rolle og indtræde i en symbolsk rolle som brudgom overfor menigheden, som er bruden.

„Præsten skal repræsentere Kristus“, lyder argumentet altså, ”og derfor skal han være mand.” Men der er jo masser af egenskaber, som præsten ikke deler med Kristus, og alligevel kan han (eller hun) betjene menigheden.

Kristus var syndfri. Han havde en fuldkommen karakter. Han var uden mindste svig eller iboende syndighed. Han sagde aldrig ét ord forkert. Han kom altid mennesker i møde på den rette måde. Man kunne vel hævde, at dette også var kvaliteter, man gerne ville have i en præst. Men kan nogen præst leve op til dette?

Kristus var villig til at gå i døden for sin menighed. Og jo, der findes måske præster, som ville give livet for deres menighed. Men selv her er det jo for intet at regne mod

den offervillighed, som Kristus viste. Ingen præst lever op til Kristi offervillighed, men alligevel mener man, at han er kvalificeret til at være præst?

Kristus levede på et niveau af nådegaver som ingen andre. Han helbredte syge, selv den mest alvorlige sygdom. Han oprejste døde. Han virkede naturligvis i alle nådegaver, profetiske ord, overnaturlig kundskab og visdom. Hans talent som prædikant var uovertruffent. Hans evner var uden sammenligning. Alt sammen ting, man dybest set gerne ville have af sin præst. Men selvom en præst eller anden forkynder kan have nogle nådegaver og kan betjene mennesker, så lever ingen op til Jesus. Alligevel mener man, at præsten er kvalificeret til at være præst?

Det vil være overflødigt at nævne, at præsten i øvrigt ikke ligner Jesus, hvad udseende angår, og næppe heller har samme intelligens, og i øvrigt på utallige andre områder kommer til kort, hvad angår at afspejle eller repræsentere Kristus på en fyldestgørende måde. Han er i vore kredse typisk heller ikke ugift...

Så spørgsmålet melder sig naturligvis, hvorfor lige netop præstens køn er så afgørende for, at han kan repræsentere Kristus overfor menigheden?

Synspunktet er tæt på latterligt. Præsten kommer til kort på en lang række langt vigtigere områder, men dette ser man bort fra, for om ikke andet, så har man dog sit køn til fælles med Kristus. Jeg ville da hellere

blive betjent af en kvindelig præst, som ikke havde sit køn til fælles med Kristus, men som overgik mandlige kandidater, hvad angår nådegaver eller karakter!

Det må indrømmes, at vi som kristne repræsenterer Kristus overfor hinanden i nogen grad. Når man viser kærlighed, når man betjener hinanden med nådegaver, når man opbygger og udruster andre, når man viser omsorg og praktisk hjælp, i alle disse tilfælde kommer Kristus til udtryk.

Så det er også rigtigt, at en given præst eller forkynder repræsenterer Kristus i forkyndelsen, idet vedkommende – ideelt set – taler på Kristi vegne, udlægger Kristi ord og delagtiggør menigheden i evangeliet om Kristus. Ligesom vedkommende, hvis han eller hun er kaldet som hyrde eller lærer er en afglans af Kristi hyrde- og lærertjeneste, ligesom alle andre tjenester er en afglans af Kristus. Men det er bare ikke sådan, at vi repræsenterer Kristus på en måde, som betinger, at det ene køn giver til det andet, og ikke omvendt.

2.

I forbindelse med præstens rolle ser man det synspunkt, at præstens tilstedeværelse er nødvendig for at det skete har ”gyldighed”. Som om præsten ved sin tilstedeværelse eller i kraft af sin kaldelse eller sit embede tilfører en ny dimension til det, som sker.

Frede Møller gør sig – indirekte – til talsmand for et sådant syn, når han siger, at:

„Personligt vil jeg ikke ringe til en kvindelig præst og bede hende afløse mig, når jeg holder ferie eller frisdag. Af flere grunde. Jeg har intet imod hende som menneske, men mit ansvar for min menighed gør, at jeg ikke tør. For hvad nu hvis hun slet ikke *er* præst? Hvad nu, hvis hendes ordination ikke er gyldig? Kan jeg som hyrde betro mine får til én, som måske slet ikke er hyrde, når det kommer til stykket? Jeg ville se det på samme måde, hvis det drejer sig om en mand fra frikirkelig sammenhæng, og som ikke har modtaget en biskoppelig ordination. *Er* han overhovedet præst, når det kommer til stykket?“

Frede Møller

Kvinder på Herrens Mark, s. 207-208

Han uddyber ikke, hvad der ville ske, hvis den kvindelige præst slet ikke var præst i Guds øjne. Han går ikke i detaljer om, hvad konsekvenserne måtte være. Men det skinner dog igennem, at bekymringen ikke går på, om hun kunne levere en god prædiken eller undgå at forville sig ud i vranglære. Bekymringen går på, om hun overhovedet er præst.

Bliver nadveren ugyldig? Bliver dåben ugyldig? Bliver forkyndelsen uden effekt? Det står ikke klart, men det står klart, at et eller andet i Frede Møllers øjne mangler.

Lidt det samme gør sig gældende, når Ingelise Holm delagtiggør læserne i sine kvaler angående kvindelige præster, og hendes konsekvente afvisning af at lade en kvinde prædike for sig:

”Det er vigtigt for mig at vise mine børn, hvad Guds ord siger, og derfor vælger jeg at undlade at tage til gudstjeneste ved en kvindelig præst. Et andet eksempel er de søndage, hvor jeg kommer til gudstjenesten, og det så viser sig, at præsten er blevet syg, og en af de kvindelige præster har tjenesten i stedet. Her har jeg hver gang valgt at forlade gudstjenesten.”

Ingelise Holm

Kvinder på Herrens Mark, s. 205

Hvis hendes samvittighed forbyder hende at deltage, så må hun vel gøre, som hun gør. Men man fornemmer, at der ligger mere bag end som så. Kunne deltagerne i gudstjenesten ikke med god samvittighed udholde prædikenen for at kunne deltage i nadveren og tilbede sammen med andre i sang og bøn? Kunne man ikke møde Gud og høre evangeliet, når ordet trods bliver oplæst, når der forrettes nadver, når salmerne synges, eller i hvilken sammenhæng den enkelte ellers føler, man får noget ud af at gå i kirke? Det er, som om fraværet af en person, der er præst i vedkommendes øjne, alene gør forskellen. Og da er det, som om man tilføjer noget til præstens rolle, som ikke er der i Bibelen.

Det vil være svært at forstå for den, som har færdedes i knap så sakramentalistiske kredse, at det skulle være afgørende, at en ordineret præst uddeler nadveren eller forretter dåben. Men selv med dette i baghovedet halter logikken.

Man havde allerede i oldkirken en diskussion om, hvorvidt en dåb var gyldig, hvis en vranglærer havde udført den; typisk en person som senere faldt fra troen og afslørede sin vranglære. Og konklusionen var entydig, at dåben var gyldig, fordi det – udfra et sakramentalt syn – er Gud, som handler i dåben. Det er heller ikke ukendt i folkekirken, at man har mulighed for at forrette en såkaldt "nøddåb", typisk overfor et spædbarn, hvis liv er i overhængende fare. Her kan enhver troende døbe, både folk som ikke er ordinerede præster og tilmed kvinder. Og der foretages ikke efterfølgende en "rigtig" dåb henne i kirken, for barnet er udfra dette syn allerede døbt med en gyldig dåb.

Det sammen kan siges om nadveren. Selvom der hersker en udbredt modstand mod nadver i f.eks. missionshuse, så er der næppe tvivl om, at man blandt de første kristne fejrede nadver i hjemmene, for det var nu engang de rammer, man samledes under. Og det har næppe været muligt at have ordinerede præster eller tjenester til stede altid. Slet ikke når man var forfulgt eller gået under jorden.

Jeg er ikke sakramentalist og lægger ikke samme vægt på ordination. Men selv hvis man gør, er det en smule hyklerisk at hævde, at en ikke-ordineret præst gør dåb og nadver ugyldige, eftersom dette ganske enkelt ikke er i tråd med det, man ellers lærer.

Det synes også, som om f.eks. Hans-Ole Bækgaard trods alt giver mig ret i min forståelse her, når han siger, at:

„Luther afviser, at embedet er at forstå som et sakramente, hvor ordinanden får givet en fuldmagt og særstatus i form af en 'uudslettelig karakter', en slags indgydt kvalitet, der stiller ham i en anden position end resten af menigheden, når det gælder forvaltningen af sakramenterne.”

Hans-Ole Bækgaard

Kvinder på Herrens Mark, s. 85

Det er klart, at gyldigheden af sakramenterne til en vis grad er en trossag. Men det forekommer mig en smule kunstigt, at forkyndelsen også skal bedømmes ud fra en eventuel ordination af forkyndere, fremfor på indholdet af forkyndelsen. Hvis et æsel kunne tale i Gamle Testamente og redde profeten Bileam, skulle man da synes, at en ikke-ordineret præst også kunne bruges af Gud til at sige nogle ord, som rammer tilhørernes hjerter?

Jeg har ikke noget imod, at man i praksis lader sin præst forestå dåb og nadver i ens kirke, om ikke andet så af hensyn til ordenen i menigheden, og for at undgå vil-

kårlighed og dårlig administration af de kirkelige handlinger. Men kan man dele nadver i missionshuse eller i cellegrupper, som jeg bestemt mener, man burde kunne på linie med de første kristnes forbillede, så kan en indsat kvindelig præst da også. For selvom man ikke anerkender hendes indsættelse, så er nadveren da nadver alligevel, og dåben er dåb alligevel, og forkyndelsen er, som den giver sig ud for at være.

Man må også spørge de folk, som går meget op i ordination, hvordan man skulle forholde sig, hvis en håndfuld kristne strandede på en øde ø, uden at der var nogen præst iblandt dem, som var ordineret af en biskop. Kunne de børn, som evt. fødtes der, ikke blive døbt? Kunne man ikke fejre nadver sammen, som Kristus har befalet? Hvad hvis det ikke blot var en flok kristne, men en flok kristne kvinder... Kunne ingen vælges til præst af deres midte og forrette dåb og nadver, hvis man finder ordinationen nødvendig ud fra et sakramentalt synspunkt? Og ville de dermed være afskåret fra dåb og nadver, og hvad så? Hvis man samtykker i, at det kan man trods alt i en sådan situation, så må man også logisk samtykke i, at det ikke er den biskoppelige ordination, som gør fra eller til.

Selv i mere frie kredse forekommer der glimt af samme tankegang, hvor præstens ordination bliver tillagt for stor betydning. Jeg var til et møde i en karismatisk kirke indenfor folkekirken, hvor begge præster var bortrejst den pågældende dag, og hvor mødelederen derfor be-

kendtgjorde, at „nu da ingen af præsterne ikke er tilstede, er dette ikke en gudstjeneste, men et møde“, hvorefter det såkaldte møde fortsatte på helt samme måde, som gudstjenesterne ellers gør, bortset fra nadveren.

Det faktum, at en flok troende var samlet for at tilbede Gud, var ikke nok til at kvalificere som en gudstjeneste. Det faktum, at man hørte en prædiken (af en ikke-ordineret præst) var ikke tilstrækkeligt. Det faktum, at Jesus var der – for han er jo, hvor to eller tre er forsamlet i hans navn – var ikke tilstrækkeligt. Det er en smule kunstigt. Der er intet i Bibelen, som taler om, at præstens tilstedeværelse på magisk vis hæver et møde op til at være en gudstjeneste, hvor helt specielle regler gælder.

Et bibelsk syn på præstens kvalifikationer

Hvad skal en præst kunne for at være præst? Det medgives fra mange sider, at rollen som præst mange steder ikke specielt godt afspejler den bibelske virkelighed med teamwork og med forskellige nådegaver. Mange steder er konkrete titler eller arbejdsopgaver ude af trit med den bibelske virkelighed.

Det understreges dog typisk, at præsten skal prædike og undervise og "vogte læren", dvs. være ansvarlig for, at der ikke luftes vranglære fra prædikestolen og ikke trives vranglærere i menighedens midte. Der er ingen tvivl om, at disse elementer indgår i den bibelske hyrde-tjeneste, når man forstår den bredt, nemlig som en tjeneste, der bæres både af forkyndere og af ældste.

Her giver Soili Kaarina Haverinen udtryk for et synspunkt, som jeg har hørt fremført i forskellige udgaver:

„Af og til må menighedens præst være streng mod falske lærere og se bort fra sine følelser. Ellers kan man ikke bevare menigheden fra at fare vild. Jeg mener, man har glemt denne side af præsteembedet, og derfor er kirken fyldt med falske lærere. Døren er helt åben for ulve, og der er ikke hyrder til at beskytte fårene. Denne del af præsteembedet er også ganske umulig for kvinder. Vi vil jo søge at forstå også den falske lærer, forstå hans svære barndom, hans motiver og følelser. Det er en egenskab, som med henblik på nogle opgaver er en uerstattelig gave fra Gud. Men den kan være destruktiv med henblik på andre opgaver. Jeg mener, at det her i det mindste kan være én årsag til, at præsteembedet er bestemt alene for mænd”

Soili Kaarina Haverinen

Kvinder på Herrens Mark, s. 46

Børge Haahr Andersen giver udtryk for noget nær samme synspunkter, selvom han ikke forsøger at forklare dem. Ikke desto mindre hævder han også en ”forskellighed” mellem de to køn, som udelukker, at kvinder kan bære ledelses- og forkynderansvar.

„...på grund af mandens og kvindens gudsskabte forskellighed er det ikke tilladt en kvinde at tage ordet i menigheden for at lære forsamlingen, dvs.

at undervise og videregive, hvad der er apostolisk kristendom”

Børge Haahr Andersen

Kvinder på Herrens Mark, s. 163

Det er vel muligt, at kvinder i al almindelighed er mere motiverede for omsorg og empati, men det udelukker jo ikke, at der er kvinder, som kunne udfylde en præsterolle med den nødvendige fasthed, og Soili Havarinen modbeviser jo i øvrigt sit eget argument. Hun er fast og kontant overfor kvindelige præster, hvorfor skulle hun så ikke kunne være det overfor vranglærere?

Det bør ikke være et mål i sig selv, at f.eks. 50% af alle præster eller forkyndere skal være kvinder. Pointen er, at der skal være lige adgang for den, som kvalificerer sig. Når Soili Haverinen derfor argumenterer med kvinders generelle personlighedstræk, så bliver denne fordom en uretfærdig påstand og en uretfærdig hindring for den kvinde, som vitterligt har, hvad der skal til.

Der er næppe tvivl om, at sådanne rationaliseringer opstår, fordi der er et – måske ubevidst – behov for at retfærdiggøre noget, man ikke helt kan forstå. Men det vil føles krænkende for den, som har et kald til præst eller forkynder.

Der findes vel stadig dem, for hvem det er vigtigt, at præsten kan foretage vielser, begravelser mv., og for hvem præstens rolle er lidt af et religiøst serviceorgan. Sådan er kulturen jo nu engang i Danmark.

Men det er ikke sådan alle steder; i Tyskland er vielser borgerlige og det lykkelige par skal på rådhuset først, uanset hvilken kirke, de kommer i. Og hvad gjorde de første kristne? De må jo have benyttet af de forhåndenværende muligheder for at blive gift og begravet, når nu de levede i en tid, hvor deres ældste, forkyndere eller præster i sagens natur ikke kunne gøre den slags. Ej heller her er det vigtigt, at præsten er præst, i betydningen officielt indsat eller offentligt ansat.

Et bibelsk syn på kirken og kirkebygningen

Det er åbenbart ud fra Bibelen, at bygninger ikke spiller den store teologiske rolle i Ny Testamente. Templet var centralt for Gudsdyrkelsen i Gamle Testamente, men på ingen måde under den ny pagt. Her beskrives de troende tværtimod som „Guds tempel” og som „en bolig for Gud i Ånden”.^{a,b}

Der var næppe heller et skarpt skel mellem hjem og kirke, som vi har det i dag, hvor vi kan finde på at bruge sætninger som ”henne i kirken”. På nytestamenteligt græsk ville det være en absurd sætning, for kirken

^A „Ved I ikke, at I er Guds tempel, og at Guds ånd bor i jer?”
(1.Kor.3,16)

^B „I ham bliver også I sammen med os bygget op til en bolig for Gud i Ånden.”
(Ef.2,22)

– ECCLESIA – var jo ikke en bygning, men en gruppe af mennesker, de „udkaldte“ fra verden.

Bibelen er meget konsekvent her. Vi er templet, legemet, de levende sten; og der omtales ingen hellig bygning i Ny Testamente. Det er provokerende, men sandt, at hvad angår mursten og mørtel er en kirkebygning ikke mere hellig end et bordel.

Alting taler derfor for, at reglerne for kirken gælder, hvor de troende samles, uafhængig af tid og sted. Ikke desto mindre er kirkebygningerne og den formelle liturgi ofte inde i billedet, i forbindelse med rollerne for kirkens præster eller spillereglerne for gudstjenester og møder.

2.

Jeg har fået fortalt af en medvirkende, at man på en folkekirkelig fornyelseskonference indviede den hal, man havde lejet, til "kirke", op til den landsdækkende sommerlejr. Åbenbart med det i tanke, at området skulle behandles med særlig respekt, og at her kunne man forrette sakramenter, som f.eks. nadver.

Man må undre sig. Forestillede arrangørerne af omtalte konference sig, at de første kristne indviede deres hjem til kirkeligt brug på formel vis, når de mødtes? Mon ikke man blot mødtes og betjente hinanden?

Samme mentalitet skinner igennem i forbindelse med modstanden mod kvindelige præster. Kvinders forkyndelse tillades mange gange i andre sammenhænge, på missionsmarker, i skoler, via bøger;^a blot ikke i den formelle kirkebygning. Det smager af symbolpolitik.

Hovedsagen er imidlertid, at der ikke i Ny Testamente er nogen hellig kirkebygning, hvor bestemte hellige ritualer skal udføres. I Gamle Testamente var der et særskilt præsteskab, som var de eneste, der måtte tjene i templet. Her var der krav om køn og afstamning og andre ting. Men alt dette var forbilleder på Kristus, ikke mønstret for kirkelivet i Ny Testamente. Her er der ikke brug for særligt kvalificerede til at udføre særlige ritualer, og dét aspekt må med.

^A Således også i den omtalte bog, „Kvinder på Herrens Mark“, hvor de mange kvindelige bidragydere stik imod egne idealer udtaler sig om lærespørgsmål...

Et bibelsk syn på kaldelse

Luther gjorde sig til talsmand for, at præsten skulle være kaldet af både Gud og mennesker. Det er imidlertid svært at finde bibelsk belæg for det. Paulus skriver om sig selv, at han er kaldet af Gud og ikke af mennesker, f.eks. i Gal.1,1.^a Timoteus får besked på at udpege ældste, uden at der antydes noget om, at menigheden er med i den beslutning. Og i Gamle Testamente kalder Gud mennesker, både profeter og konger, via andre profeter og ikke afhængig af andre menneskers samtykke.

Det er selvsagt en praktisk nødvendighed, at man i en given kirke bakker op om den eller de valgte præster. Men det er alligevel vigtigt at holde sig principperne for øje.

Et kald er først og fremmest noget, Gud kommer med. Gud kalder nogen til en opgave, Guds hensigt med den person. I yderste konsekvens er det tilstrækkeligt. Selv da „alle i provinsen Asien“ havde vendt sig fra Paulus, jvnf. 2.Tim.1,15, havde han dog samme åndelige autoritet i det område som altid. Vi opfordres også til at ”adlyde Gud mere end mennesker”,^a og den som føler Guds sikre bekræftelse, men ikke kan finde menneskers accept, må have grund til at følge Guds kald alligevel og give sig Guds nåde i vold.

2.

På det praktiske plan har vi forskellige kirker med forskellige kirkeordninger. Her kan der være forskellige procedurer for at udvælge og ansætte præster, forkyndere og ældste.

Men der er altid en reel og nærliggende fristelse til at guddommeligøre en sådan kirkeordning. Det er traditionens magt; at man ikke tror, nogen anden kirkeordning legitimt kan finde, udvælge og kalde kandidater til et præste-/forkynderembede.

For nogle skal præsten, pastoren, forstanderen eller forkynderen indsættes ved håndspålæggelse af et ældsterråd, hvis primære kvaliteter er rent menneskelige, såsom alder og moden tro. For andre skal præsten ind-

sættes af en tilsynsførende biskop for at have kirkelig og åndelig gyldighed. For andre igen skal præsten indsættes af nogle, som indgår i en kæde af biskopper, der kan føres tilbage til den tidlige kirke og apostlen Peter, den såkaldte apostolske succession.

Det er blot vigtigt at huske på, at den slags er menneskelige ordninger, som mange gange kan komme til at skygge for Guds kald. Dette ses i flere af de citater, der før er nævnt, hvor præstens legitimitet afhænger af en eller anden gyldig indsættelse.

Efterskrift

Ved en grundig bibellæsning, der forholder sig til det, som faktisk står i teksten, og som bedømmer skriftsteder på basis af andre skriftsteder og Bibelens undervisning i sin helhed, når man frem til et helt andet resultat end det, traditionalisterne i mange år har ment var det eneste rigtige.

Det er desuden slående, hvordan et ensidigt fokus på bestemte skriftsteder på bekostning af resten af Bibelen ofte leder til såvel en praksis som en indstilling, der både er inkonsekvent og næppe afspejler den generøsitet overfor andre troende, som bla. Paulus giver udtryk for.

Det er beklageligt, men sandt, at man kan erklære sig enig med konservative kredse om vigtigere ting, såsom Jesu guddommelighed, retfærdiggørelsen af tro og Skriften som den eneste absolutte norm. Men samtidig skilles over kvinders tjeneste og andre konservative kæp-

heste, som disse kredse reelt har gjort til en lakmus test på troen.

Det er fristende at sammenligne dette med de første kristne i forhold til farisæerne. Overfor rådet bekender Paulus sig til de samme dogmer som farisæerne, men med én væsentlig forskel, troen på Jesus. Også i forhold til modstanderne af kvinders tjeneste må man bekende en uforbeholden tro på Skriften og på troens grundvolde, blot med én forskel, synet på kvinders tjeneste.

Her er det mit ønske, at en klar bekendelse sideløbende med en klar undervisning må åbne op for en revurdering af de fejlagtige konklusioner, man gennem tiden har draget, såvel som en opblødning i forhold til andre troende, med hvem man er enige om meget vigtigere, men som udfra Skriften ikke med god samvittighed kan nægte kvinder deres frihed til at tjene på lige fod med mænd.

Litteraturliste

Why not Women?

Loren Cunningham og David Joel Hamilton

YWAMPublishing

I suffer not a Woman

Richard Clark Kroeger & Catherine Clark Kroeger

Baker Book House

What Paul really said about Women

John Temples Bristow

Harper San Fransisco

Women at the Crossroads

Kari Torjesen Malcolm

IVP

Kvinder på Herrens Mark

Forskellige forfattere

Hovedland

Om Kristent Institut:

Kristent Institut er en kirkepolitisk uafhængig og tværkirkelig organisation og tænketank. KI repræsenterer teologisk refleksion ud fra et karismatisk ståsted, ud fra kendeordene „intelligent karismatik og simpel tro“ og har som mål at underbygge det karismatiske liv med teologisk dybde.

Kristent Institut blev stiftet af og ledes af Jesper Veiby.

www.kristent.dk

Om Forlaget Himmelgrøn:

Forlaget Himmelgrøn er et spinoff af forlaget Jezper i 2008. Forlaget udgiver kristen litteratur, primært faglitteratur og undervisning på et varieret, men tilgængeligt niveau.

Linien er evangelisk og karismatisk og ikke bundet til nogen bestemt kirkelig tradition.

www.himmelgroen.dk

Tidligere udgivelser:

Jesus & Co.

Af Jesper Veiby

Himmelgrøn

2010

ISBN 978-87-92337-04-7

kr. 198,-

Bogen er en grundig gennemgang af de forskellige tjenester og nådegaver i kirken. Den er på de fleste fronter klassisk karismatisk, omend med et bid og et friskt blik, f.eks. hvad angår undervisningen om ældstetjenestens rolle.

Den er unik ved, at den meget klart kobler tjenester og nådegaver på Jesus, og bogen henter af samme grund argumenter og inspiration fra Bibelens ord og fra bibelske eksempler.

Bogen er på et tilgængeligt og anvendeligt niveau, som ikke kun er møntet på ledere, men på alle medarbejdere i kirken.

Ægteskab, skilsmisse og nyt ægteskab?

Af Jesper Veiby

Himmelgrøn

2009

ISBN 978-87-92337-02-3

kr. 148,-

Bogen kortlægger ægteskabets natur ud fra Skriften, og den udforsker de bibelske retningslinier på området, både ud fra Jesu egne ord og Paulus' undervisning. Resultatet er grundigt, bibelsk og hjælper læseren til at navigere det vanskelige område.

Forfatteren konkluderer, at det traditionelt konservative syn, og ikke mindst ekstreme afarter heraf, ikke har støtte i Bibelen.

Bogen er således på nogle måder nytænkende og frigørende, men den er samtidig solidt funderet i skriftsteder og bibeltro fortolkningsprincipper.

Om forfatteren:

Jesper Veiby er 43 år og har i flere år været kendt i det kirkelige landskab, som forfatter til flere bøger, og som skribent, forkynder og debattør. Han har arbejdet i flere kristne sammenhænge og været kirkeligt aktiv i flere karismatiske kirker. Han er nu tilknyttet Pinsekirken i Aalborg.

Han er pt. i gang med at færdiggøre sine studier til jurist. Sideløbende driver han sin egen forlagsvirksomhed samt leder Kristent Institut.

Privat er han gift med Tammy og far til Daniel på 11 år, og i skrivende stund (*november 2010*) bosat i sin fødeby Aalborg.

Han kan kontaktes på tlf. 20 16 19 09
og på mail: jesper@veiby.dk